

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁRSKA DIPLOMOVÁ PRÁCA

**O-bon odori ako nehmotné kultúrne dedičstvo a jeho
zachovávanie v súčasnom Japonsku**

*O-bon odori as an intangible cultural heritage and its preservation in
contemporary Japan*

OLOMOUC 2016

Tatiana Juhásová

Vedúci diplomové práce: Mgr. Dita Nymburská, Ph.D.

Prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne a uviedla všetky použité
pramene a literatúru.

V Olomouci dňa .....

Podpis: .....

1 Anotácia

2

Meno a priezvisko autora: Tatiana Juhášová

Názov práce: O-bon odori ako nehmotné kultúrne dedičstvo
a jeho zachovávanie v súčasnom Japonsku

Fakulta a katedra: Filozofická fakulta, Katedra asijských štúdií

Vedúci práce: Mgr. Dita Nymburská, Ph.D.

Počet strán: 50

Počet znakov s medzerami: 86 360

Počet použitých prameňov a literatúry: 40

Kľúčové slová: bon, odori, tanec, Japonsko, buddhizmus

Táto bakalárska práca sa zaoberá tradičnými japonskými tancami *o-bon odori*. Na začiatku práce rozoberám príčiny odlišností dátumov sviatku. Ďalej opisujem historický a legendárny vznik *o-bon odori*. V rámci historického vývoja popisujem dvoch predchodcov *o-bon odori*, a to *nembucu odori* a *furjú odori*. Skúmam obdobie, v ktorom sa tieto tance premiešali a začali sa praktizovať pod názvom *o-bon odori*. Ďalej v práci predstavím tradičnú aj súčasnú hudbu, odevy, a tanečné kroky dvoch najznámejších tancov, *awa odori* a *gudžo odori*. Posledná kapitola je venovaná spôsobom ochrany a zachovávanía tejto tanečnej tradícii.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
JUHÁSOVÁ Tatiana	Ždiarska 22, Nitra	F12228

TÉMA ČESKY:

O-bon odori ako nehmotné kultúrne dedičstvo a jeho zachovávanie v súčasnom Japonsku

TÉMA ANGLICKY:

O-bon odori as an intangible cultural heritage and its preservation in contemporary Japan

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Dita Nymburská, Ph.D. - ASJ

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cieľom práce je predstaviť tradičné japonské tance odori, ktoré sa tancujú počas sviatku o-bon. V práci zmapujem vznik týchto tancov a ich vývoj od počiatku až po súčasnosť. Porovnáam ich odlišnosti a spoločné body. Rozoberiem základné techniky tanca, ošatenie a taktiež hudbu. Chcem zdôrazniť význam týchto tancov pre Japonsko, ako dôležitú súčasť japonského nehmotného kultúrneho dedičstva.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- 1) MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. Awa odori hon. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, 159s
- 2) TSUTOMU, Takeuchi. Bon'odoriuta: odorinenbutsu kara awaodori made. Tokyo: Hon'amishoten, 2014. ISBN 978-477-6810-803, 497s

Podpis studenta: .....

Datum: .....

Podpis vedoucího práce: .....

Datum: .....

Ďakujem Mgr. Dite Nymburskej, Ph.D. za odborné vedenie mojej bakalárskej práce, jej cenné pripomienky, čas a trpezlivosť.

Obsah

Anotácia	4
Obsah	6
Edičná poznámka	8
1 Úvod.....	9
2 O-bon odori	10
2.1 Názov	10
2.2 Dátum a čas predvádzania tancov	11
3 Vznik.....	12
3.1 Legendárny vznik <i>o-bon odori</i>	13
3.2 Historický vývoj obon odori	13
3.2.1 Nembucu odori	14
3.2.2 Furjú odori	15
3.2.3 Bon odori	16
4 Delenie o-bon odori	17
4.1 Wa Odori, kruhové tance	18
4.2 Košin odori, pochody	19
5 Hudba o-bon odori	19
5.1 Hudobníci Narimono a hudobné prevedenie.....	20
5.2 Hudobné nástroje	21
5.2.1 Melodické hudobné nástroje.....	21
5.2.2 Rytmické hudobné nástroje	22
5.3 Súčasné hudobné prevedenie	23
6 Awa odori	24
6.1 História awa odori	26
6.2 Hudba a piesne	27
6.2.1 Narimono	28
6.3 Tanečné súbory <i>ren</i>	28
6.3.1 Zloženie súboru <i>ren</i>	29
6.4 Tanečné kroky	31
6.4.1 Otoko odori.....	31
6.4.2 Onna odori	32
6.5 Odevy	32
6.5.1 Mužský kostým	32
6.5.2 Ženský kostým.....	33
6.5.3 Detský kostým	34

7Gudžo odori	35
7.1História gudžo odori.....	36
7.2Hudba a piesne	37
7.3Tanečné kroky.....	37
7.4Odevy	38
8Zachovávanie tancov o-bon odori v súčasnosti	39
8.1O-bon odori- japonské nehmotné folklórne dedičstvo.....	39
8.2Špecializované múzeá	41
8.3Modernizácia o-bon odori festivalov	42
9Bon odori v zahraničí.....	42
Záver	44
Resumé.....	46
Zoznam literatúry.....	47

3 Edičná poznámka

V tejto práci je pre prepis japonských mien, výrazov a názvov používaná slovenská transkripcia, iba v prípade cudzojazyčných zdrojov a bibliografických poznámok používam anglickú transkripciu. Japonské mená sú uvedené v japonskom poradí, t.j. priezvisko – krstné meno. Všetky osobné mená a názvy miest sú skloňované, výnimkou sú priezviská, ktoré ponechávam v neprechýlenom tvare. Japonské názvy, názvy historických období, neznáme pojmy, (okrem miestnych názvov) a názvy literárnych diel sú pre väčšiu prehľadnosť písané kurzívou. Odkazy a zdroje sú uvedené v poznámke pod čiarou. Všetky pôvodné japonské texty, ktoré sú v práci citované alebo parafrázované, boli prekladané autorkou diplomovej práce.

4 Úvod

Národné kultúrne dedičstvo je súbor hmotných a nehmotných kultúrnych pamiatok. Súčasťou národného kultúrneho dedičstva tak nemusia byť len veci hmotné, ako napr. stavby či prírodné útvary. Spadajú sem aj nehmotné, abstraktné pamiatky, ako sú napríklad rôzne ľudové tance, hudba, rituály, slávnosti či remeslá.¹

Myslím si, že je dôležité rozširovať povedomie o týchto pamiatkach, pretože mnohokrát sú zatienené hmotnými pamiatkami. Aktívne zachovávanie nehmotných pamiatok, napr. rôznych tradícií, je čoraz náročnejšie. Ak chátrajú, nedajú sa natrieť novou farbou či prestavať. Nestačí len ich písomná dokumentácia. Na to, aby sa naďalej uchovávali a rozvíjali, je potreba predávať ich z generácie na generáciu a praktizovať ich v pôvodnej podobe. V dnešnom uponáhľanom svete je čím ďalej, tým náročnejšie nájsť ľudí, ktorí by boli ochotní venovať svoj čas a energiu k udržiavaniu tradícií.

Nehmotným kultúrnym dedičstvom Japonska, ktorým sa budem v mojej práci zaoberať, sú tance *o-bon odori*. Tieto tance sú hlavnou skupinovú zábavou počas sviatku nazývaného *o-bon*². *O-bon* bol v počiatkoch jeho existencie na japonských ostrovoch výhradne udalosťou cisárskeho dvora a jeho súčasťou sa stalo veľa ceremoniálov a obradov. Neskôr sa tieto ceremoniály presunuli z cisárskeho dvora a stali sa populárne medzi obyčajným obyvateľstvom. Spojili sa tu formálne náboženské rituály so zábavou a vznikli tak *o-bon odori*.

O-bon odori sú známe svojou rôznorodosťou. Líšia sa od seba rozdielnymi dátumami prevádzania, hudbou, choreografiami či štýlom obliekania. Majú však spoločný podstatný bod, a to, že sú venované dušiam mŕtvych predkov.

Hlavným cieľom práce bude predstaviť *o-bon odori* a prostredníctvom ich dlhej tradície poukázať na ich hodnotu ako nehmotné kultúrne dedičstvo.

Na začiatku práce rozoberám príčiny odlišností dátumov sviatku *o-bon*. Ďalej opisujem historický aj legendárny vznik *o-bon odori*. Aby čitateľ lepšie chápal vznik *o-bon odori*, skúmam predchodcov týchto tancov *nembucu odori* a *furjú odori* a obdobie, kedy sa tieto počiatkové formy premiešali a začali praktizovať pod názvom *bon odori*.

---

¹ Unesco. Nehmotné kultúrne dedičstvo [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.unesco.sk/>

² Japonský sviatok venovaný dušiam zosnulých. Je sprevádzaný mnohými zvykmi. Chodia sa upratovať hroby príbuzných, dušiam sa dávajú rôzne obety atď.

Keďže *o-bon odori* má buddhistický pôvod, v krátkosti opíšem prijatie buddhistického učenia *nembucu*.

Ďalej v práci predstavím tradičnú a súčasnú hudbu, kroky a odevy. V druhej polovici práce opisujem dva najväčšie japonské *o-bon odori*, *awa odori* a *gudžo odori*. Na konci práce uvádzam postoj japonskej vlády k *o-bon odori* ako k plnohodnotnému nehmotnému kultúrnemu dedičstvu a spôsoby jeho ochrany a zachovávanania.

5 O-bon odori

5.1 Názov

Názov *o-bon odori*³ môžeme rozdeliť na tri časti. „O“ je takzvané *bikago*⁴ a neprekladá sa. „Bon“⁵ vzniklo zo slova „*urabon*“⁶ a prekladá sa ako „visieť dole hlavou“⁷, zároveň označuje sviatok, počas ktorého sa *o-bon odori* tancuje. Slovo „*odori*“ má význam „tanec“⁸. Jedná sa o menej formálny ľudový typ tanca typický najmä pre ľudové zábavy. Často sa pri ňom napodobňujú rôzne činnosti, ako je napríklad práca baníkov *tankó buši odori*, či púšťanie šarkanov *jakko odori*⁹. Pri tancovaní *odori*, je podstatou tešiť sa z hudby a pohybu. Nekladie sa príliš dôraz na krokové prevedenie.

Ak sa však pozrieme hlbšie na tradíciu *o-bon odori*, zistíme, že pomenovanie má oveľa širší význam ako len samotný tanec. Celé pomenovanie zahŕňa pod sebou ako tradičné ľudové tance, tak aj hudbu a piesne, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou tancov.

---

³ V bibliografických prameňoch je možné natrafiť na rôzne varianty zápisu slova *o-bon odori*. Pri hľadaní sa vyskytli nasledujúce verzie zápisu: *obon odori*, *o-bon odori*, *bon odori*, *bon tance*, *o bon tance*.

⁴ *Bikago* je skrášľujúci alebo zjemňujúci výraz, používaný hlavne vo zdvorilostnej reči *keigo*.

⁵ *Bon*, alebo *o-bon*, je buddhistický sviatok, počas ktorého Japonci uctievať duše svojich mŕtvych predkov.

⁶ Viac informácií o *urabon* vid'. podkapitola 3.1 Legendárny vznik *o-bon odori*

⁷ CLEARY, J. *Apocryphal Scriptures*. Berkeley, Calif.: Numata Center for Buddhist Translation and Research, 2005. ISBN 18-864-3929-X. s.21

⁸ Pre slovo tanec existuje v Japončine ešte jeden výraz, a to „*mai*“. Pri tancoch, ktoré sa vyjadrujú slovom *mai*, sa prevedenie tanca realizuje prostredníctvom kľzavých pohybov, mnohokrát majú kroky metaforické významy. Sú formálnejšie ako tance *odori*. Dáva sa pri nich dôraz na estetické prevedenie krokov. (LEITER, Samuel L. *A kabuki reader: history and performance*, str. 10)

⁹ Viac o tanci *jakko odori* vid'. podkapitola 6.3 Tanečné skupiny ren

5.2 Dátum a čas predvádzania tancov

Tance *o-bon odori* sú jedným z rituálov, ktoré sa prevádzajú počas dní sviatku *o-bon*. Existujú 3 rôzne dátumy osláv tohoto sviatku. Záleží od preferencií a jednotlivých oblastí Japonska. Tieto odlišnosti sú výsledkom rôznych historických vplyvov, ktoré rozoberiem podrobnejšie v nasledujúcej kapitole.

Od 1. januára 1873 sa zaviedol v Japonsku gregoriánsky kalendár¹⁰ a nahradil tak lunárny kalendár z Číny, prijatý za vlády princa *Šótokua* v období *asuka* (538-710). Zmenili sa tak dátumy rôznych sviatkov. Táto zmena zasiahla aj sviatok *o-bon*. Rôzne časti Japonska sa však rozhodli zvoliť rozdielne dátumy oslavovania *o-bon*. Niektoré lokality zostali pri pôvodnom dátume osláv a iné lokality sa pod vplyvom modernizácie prispôbili novému systému kalendára. Podľa solárneho kalendára sa duše predkov začínajú vítať od trinásteho dňa siedmeho mesiaca (júl) a lúči sa s nimi na pätnásty deň siedmeho mesiaca. Avšak väčšinou tento dátum dodržujú hlavne veľké mestá ako napríklad Tokio. Čím viac sa postupuje k menším mestám, tým sú obvyklejšie oslavy sviatku prebiehajúce od trinásteho dňa ôsmeho mesiaca (august) a trvajú do pätnásteho dňa ôsmeho mesiaca. *O-bon* sviatok, ktorý sa oslavuje v júli, sa nazýva *šičigacu bon*. *O-bon* v auguste má hneď dva názvy, a to: *hači gacu bon*¹¹ alebo *cuki okure bon*. Usporadúva sa od obdobia *heisei* (1989 až po súčasnosť). Tance počas *hači gacu bon* prebiehajú v dňoch od 14. až 15. augusta.¹² Ak náhodou hrozí počas dní, kedy sa tancuje tajfún, posúvajú sa v niektorých tanečné oslavy v niektorých oblastiach na nasledujúci týždeň, takže sa tancuje okolo dvadsiateho druhého dňa siedmeho mesiaca. Príkladom takejto oblasti je ostrov Kikaidžima.¹³ Existuje ešte jeden dátum osláv sviatku *o-bon*. Ten sa riadi lunárnym kalendárom. Nazýva sa *kjú bon*. Oslavuje sa na pätnásty deň

---

¹⁰ REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny států. ISBN 80-7106-391-6, s. 158

¹¹ Na ostrov Kikaidžima sa po vojne od roku 1946 začali organizovať verejné tancovačky, ktorých tance boli rôzne druhy *bon odori*. Tieto zábavy však nemali vôbec náboženský účel. Zúčastňovali sa ich slobodné mladé ženy a muži s cieľom nájsť si partnera. Inšpiráciu prebrali z ostrova Honšú, kde boli po vojne tance *bon odori* veľmi populárne a rozšírené. Boli veselé a odviazané, ako stvorené pre zoznamovanie. Vznikla tak udalosť, ktorá sa nazývala *hačigacu odori*. Ten sa konal. Avšak následne sa priniesol do Kikaidžimy aj sviatok *o-bon*. Na ostrove sa však začal konať aj sviatok *o-bon* a dostal názov *hačigatsu bon*. (TSUTOMU, Takeuchi. *Bon'odoriuta: odorinenbutsu kara awaodori made*, s. 28-41)

¹² TSUTOMU, Takeuchi. *Bon'odoriuta: odorinenbutsu kara awaodori made*. Tōkyō: Hon'amishoten, 2014. ISBN 978-477-6810-803, s. 18

¹³ Tamtiež, s. 12

siedmeho mesiaca v lunárnom kalendári, a mení sa každý rok. Toto je pôvodný dátum, kedy sa organizovali festivaly tancov *o-bon odori* a riadilo sa ním celé Japonsko až do roku 1873.¹⁴

Počet dní, počas ktorých sa tancuje, sa taktiež líši región od regiónu. Táto diferenciácia počtu dní tanečných osláv začala vznikáť už v druhej polovici obdobia edo (1600-1868). V tejto dobe sa na podnet mladých ľudí, ktorí zastávali v tom čase vysoké posty, zvýšil počet voľných dní, takzvaných *asobibi*¹⁵. Ďalšou príčinou, ktorá spôsobila predĺženie dní tanečných festivalov, bola snaha o udržiavanie dobrých susedských vzťahov s okolitými obcami. Jedna z obcí posunula svoj vlastný dátum *o-bon odori*, aby sa ľudia z nej mohli zúčastniť na festivale v druhej obci, a tak sa starať o dobré medziľudské vzťahy. Takýmito spôsobmi sa predlžovali a skracovali dni festivalov *o-bon odori*. Po druhej svetovej vojne sa dátumy osláv v jednotlivých regiónoch viac menej ustálili. V súčasnosti tanečné oslavy trvajú v rozpätí od jedného až do tridsiatich dní.¹⁶

Zvyčajne sa na *o-bon* festivaloch, začína tancovať medzi stmievaním okolo siedmej hodiny a končí sa približne o desiatej hodiny večer. Avšak existujú i výnimky, napríklad *gudžo odori*, či *owara kaze odori*, ktoré sa tancujú po celú noc až do svitania.

---

¹⁴ Tamtiež, s. 18

¹⁵ *Asobibi* v preklade „dni voľna“, boli dni, kedy všetci ľudia z obce museli mať povinne voľno. Ak sa zistilo, že v takýto deň niekto pracuje, mohol byť jedinec potrestaný alebo diskriminovaný spoločnosťou.

¹⁶ The Framework of Bon Dancing. *Bon odori: Bon odori no sekai* [online]. c2002 [cit. 2016-06-21].

Dostupné z: <http://www.bonodori.net/E/sekai/framework/framework3.htm> (Vzhľadom k obmedzenému množstvu prístupnej literatúry, čerpám niektoré fakty zo stránky: *Bon odori: Bon odori no sekai*. Informácie na tejto stránke sú čerpané z literatúry, ku ktorej som nezískala prístup.)

6 Vznik

6.1 Legendárny vznik o-bon odori

Počiatok *o-bon odori* je podľa legendy úzko spätý s legendárnym vznikom sviatku *o-bon*. Vznik sviatku sa opisuje v sútre *Ullambana*, v japonskom preklade *Urabon kyó*¹⁷ (*visieť dole hlavou*)¹⁸. Píše sa v nej o mníchovi Mokurenovi, ktorý bol jedným z Buddhových učňov a dosiahol 6 nadprirodzených schopností. Pri využití jednej z týchto schopností nahliadol do sveta mŕtvych. Následne zistil, že duša jeho mŕtvej matky sa znovu narodila vo svete nazývaného „*ríša hladného ducha*“¹⁹, kde trpela. Mokuren poprosil Buddhu o radu, aby dokázal svoju matku oslobodiť z „*ríše hladného ducha*“. Buddha mu poradil, aby priniesol obeť mníchom, ktorí práve skončili letné duchovné cvičenie, a to nielen v podobe honosných pokrmov, ale aj materiálnych vecí, ako sú lampáše či zvitky papierov. Vďaka týmto obeťám sa duša jeho matky vymanila z „*ríše hladného ducha*“.²⁰

Mních Mokuren následne začal od šťastia predvádzať radostný tanec, ktorý je podľa tejto legendy predchodca *o-bon odori*.²¹

6.2 Historický vývoj o-bon odori

V tejto podkapitole sledujem vznik a počiatkové formy bon odori, nazývané *furjú odori* a *nembucu odori* v japonskej histórii až po súčasnosť. Kladiem dôraz na prvky, ktoré bon odori z týchto tancov prebrali a do súčasnosti je vidieť. Hľadám obdobie spojenia sviatku *o-bon* a tanca *o-bon odori*.

---

¹⁷ LANCASHIRE, Terence A. *An introduction to Japanese folk performing arts*. Farnham, Surrey: Ashgate, c2011. SOAS musicology series. ISBN 978-1-4094-3134-3, s. 61

¹⁸ CLEARY, J. *Apocryphal Scriptures*. Berkeley, Calif.: Numata Center for Buddhist Translation and Research, 2005. ISBN 18-864-3929-X, s. 21

¹⁹ Táto ríša je porovnateľná s peklom v kresťanskom ponímaní podsvetia.

²⁰ Tamtiež, s. 21

²¹ PETRILLO, Valerie. *A kid's guide to Asian American history: more than 70 activities*. 1st ed. Chicago, Ill.: Chicago Review Press, c2007. ISBN 1556526342, s. 89

6.2.1 Nembucu odori

V 9. storočí intenzívne prenikali z Číny na japonské územie nové buddhistické smery. Jedným z nich bolo buddhistické učenie *Čistá zem, Džódošú*²², ktoré si získalo masu ľudí najmä vďaka veľmi jednoduchej praktike *nembucu*.²³ Neskôr sa z invocácie *nembucu* vyvinul tanec, nazývaný *nembucu odori*. Prvý človek, ktorý predstavil tanečnú náboženskú praktiku *nembucu odori*, bol japonský mních Kuja Šónin (903-972). Tanec, podobne ako invocácia *nembucu*, mal pomôcť duším spasit' sa v „Čistej zemi buddhu Amidy”.

Existuje príbeh, podľa ktorého boli hlavným podnetom vzniku *nembucu odori* deti. Mních Kuja chcel podať japonským deťom praktiku *nembucu* jednoduchou a zábavnou formou. Vzal si malý bubon *mame-daiko* a za chytľavého rytmického bubnovania, začal vyriekavať recitáciu *nembucu* a tancovať nenáročný zábavný tanec. Takýmto spôsobom deti povzbudil a zaujal. Od tohoto momentu sa rozhodol Kuja rozširovať učenie *nembucu* pomocou tanca, ktorý dostal názov *nembucu odori*, po celom Japonsku.²⁴

V polovici obdobia heian (794-1185) vypukla v Kjóte morová epidémia. Ľudia mali obavy z hladných duchov *gorjó*. Ako „prevenciu” proti stvoreniu hladných duchom sa využívali praktiky *nembucu*, jednou z nich bolo aj *nembucu odori*. V tomto čase sa začalo *nembucu* používať ako obety pre nevinné duše zosnulých, aby dosiahli spásu v čistej zemi a nezmenili sa na *gorjó*.²⁵ V Kujovom učení pokračoval v období kamakura (1185-1333) mních Ippen Šonin (1249-1289). Cestoval po japonských ostrovoch a učil obyčajných ľudí ako správne prevádzať praktiku *nembucu odori*.

Základnými hudobnými nástrojmi, boli hlavne rytmické nástroje, ako napríklad 2 bambusové palice alebo prenosné bubny, aby sa počas hry na ne bolo možné pohybovať.

---

²² HORI, Ichiro, KITAGAWA, Joseph Mitsuo a MILLER, Alan. (eds.). *Folk religion in Japan: continuity and change*. Pbk. ed. Chicago: University of Chicago Press, 1974. Haskell lectures on history of religions, new ser., no. 1. ISBN 0-226-35334-6, s. 93

²³ *Nembucu* je hlavná praktika učenia školy Čistá zem. Jednalo sa o vzývanie mena buddhy Amidy (Namu amida butsu), ktorý zaručí duším spásu v Čistej zemi (v západnom pojmání nebo).

²⁴ MORIARTY, Elisabeth. *Nembucu Odori* [online]. Boston University, 1976 [cit. 2016-06-13]. ISSN 1882-6865. Dostupné z: <https://nirc.nanzan-u.ac.jp/nfile/1035>

²⁵ HORI, Ichiro, KITAGAWA, Joseph Mitsuo a MILLER, Alan. (eds.). *Folk religion in Japan: continuity and change*. Pbk. ed. Chicago: University of Chicago Press, 1974. Haskell lectures on history of religions, new ser., no. 1. ISBN 0-226-35334-6, s. 123

Tanec nemal ustálené kroky, preto si v každej oblasti ľudia dopĺňali svoje vlastné prvky. V 12. storočí nabralo *nembucu odori* najväčšej popularity a začalo sa rozrastať až do zhromaždení podobných festivalov, kde sa ľudia zabávali, tancovali a spievali. Prostredníctvom tanca *nembucu odori* sa v tomto období nezaháňali len hladné duše, ale predstavovali aj obety pre duše, ktoré nemali príbuzných.²⁶ Aj vďaka tomuto faktoru, sa *nembucu odori* pretvorili a zaradili do skupiny tancov *o-bon odori*.

6.2.2 Furjú odori

Slovo *furjú*²⁷ alebo *fúrjú*²⁸ je veľmi starý termín, ktorého história siaha až do 8. storočia, obdobia heian. Postupom času prešlo toto slovo zmenou čítania a vznikla druhá verzia, ktorá sa začala používať spolu so slovom *odori*, v zloženíne *furjú odori*. Týmto výrazom sa označovala skupina tancov s hudobným sprievodom.²⁹

Podobne ako je to u *nembucu odori*, majú aj *furjú odori* funkciu zahnať hladných duchov, ktorí prinášajú choroby, hlad či katastrofy.³⁰ Prvá zmienka o *furjú odori* v súvislosti s náboženskými účelmi, pochádza z roku 1204. Koncom 12. storočia spôsobilo nepriaznivé počasie na ostrove Oki, zlú úrodu a následne choroby, hlad a početné úmrtia obyvateľov. S úmyslom pomôcť obyvateľom ostrova Oki sa rozhodol Sasaki Sadacuna (1142-1205) v roku 1204 predstaviť obyvateľom *furjú* ako tanečný rituál. O 100 rokov neskôr v období muromači (1336 – 1573) bol pojem *furjú* oficiálne zaznamenaný v dokumente nazývanom *Kagakušú*³¹ a *furjú* bolo definované ako skupina tancov s hudobným sprievodom.³²

---

²⁶ MORIARTY, Elisabeth. *Nembucu Odori* [online]. Boston University, 1976 [cit. 2016-06-13]. ISSN 1882–6865. Dostupné z: <https://nirc.nanzan-u.ac.jp/nfile/1035>

²⁷ Pre slovo *furjú* existujú dve rôzne čítania, a to: *furjú* a *fúrjú*. V závislosti od čítania sa rozlišuje význam slova. Pojem *fúrjú* sa v japonských dejinách objavil už v 8. storočí v zbierke *Manjóšú*. Jednalo sa o estetický princíp. Druhý ekvivalent, *furjú*, označuje tanečné prevedenia. (Viac o *fúrjú* viď. LANCASHIRE, Terence A. *An introduction to Japanese folk performing arts*. Farnham, s. 53)

²⁸ *Fúrjú* je termín, ktorý „vyjadruje požiadavku vkusnej elegancie“ (BOHÁČKOVÁ, Libuše a Vlasta WINKELHÖFEROVÁ. *Vějíř a meč: kapitoly z dějin japonské kultury*, s. 141)

²⁹ Bon'odori yōgo jiten. Bon'odori no sekai [online]. 2002 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.bonodori.net/yougo/jiten.htm>

³⁰ LANCASHIRE, Terence A. *An introduction to Japanese folk performing arts*. Farnham, Surrey: Ashgate, c2011. SOAS musicology series. ISBN 978-1-4094-3134-3, s. 51

³¹ Obdoba encyklopédie či významového slovníka.

³² Tamtiež, s. 53

V 15. až 16. storočí boli už *furjú odori* známe aj ako typickí predstavitelia estetiky *furjú* a rozšírili sa po celom území Japonska.³³ O ich popularite sa dozvedáme napríklad z malieb *ukio-e*³⁴. Jedna zo známych malieb pochádza z polovice 17. storočia a nazýva sa *Furjú odori zu*. Obraz je namaľovaný technikou farieb a tušu a vyobrazuje skupinu ľudí, ktorí radostne tancujú v kruhu. V strede tohto kruhu hrajú hudobníci na rôznych hudobných nástrojoch, ako sú bubny, či píšťala *šinodake*. V strede kruhu ešte tancuje muž a v rukách drží veľký ozdobný dáždnik, typickú rekvizitu pri predvádzaní *furjú odori*. O preslávenie *furjú odori* začiatkom 17. storočia sa hovorí v príbehoch o slávnej tanečnicike Izumo no Okuni (1572-1613), ktorá predstavila širokej verejnosti na vystúpení v Kjóte tanec s názvom *jajako odori*³⁵, ktorý bol inšpirovaný *nembucu odori* a *furjú odori*.³⁶

Príkladom na tanec *bon odori*, ktorého predchodcom bol *furjú odori*, je tokušimský tanec *awa odori*.³⁷ Spoločné znaky sú napríklad veľká dekoratívnosť odevov. U ženských tanečničok *awa odori*, je spoločná i prepracovaná elegancia pri prevádzaní tanečných krokov.

6.2.3 Bon odori

Vznik *o-bon odori* a vznik sviatku *o-bon* sa datujú od rozličných období. Prvé záznamy o praktizovaní rituálu *urabon* na cisárskom dvore pochádzajú už z obdobia asuka (538-710). Konkrétne to bol rok 606 n.l. za vlády cisárovny Suiko (554 – 628). Od roku 733 sa už radil sviatok *o-bon* medzi výročné dvorské obrady. K rozšíreniu rituálu prispel neskôr príslušník vysokej šľachty, Fudžiwara no Mičinaga (966-1027). Na jeho podnet sa pravidelne organizovali oslavy *o-bon* v *Amidovej hale* v chráme *Hódžó*. Tieto oslavy zahŕňali mnoho obradov a ceremoniálov. *O-bon odori* sa k sviatku pridali až v 15. storočí. Pred tým existovali tieto tance osobitne v podobe *buddhistických* tancov *furjú odori* a *nembucu odori*. Prvý záznam o pričlenení tancov k *o-bon* sviatku pod menom

---

³³ Bon'odori yōgo jiten. Bon'odori no sekai [online]. 2002 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.bonodori.net/yougo/jiten.htm>

³⁴ *Ukijo-e* sú obrazy prehavého sveta. Toto výtvarné umenie bolo populárne od 17. až do 20. storočia.

³⁵ Tento tanec predvádzali mladé dievčatá za sprievodu krátkych piesní. *Jajako odori* vznikol absorbovaním niektorých prvkov z *furjú odori* a *nembucu odori*. (Viac o *jajako odori* vid'. LEITER, Samuel L. *A kabuki reader: history and performance*, s. 12-13)

³⁶ LEITER, Samuel L. *A kabuki reader: history and performance*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, c2002. ISBN 0765607050, s. 12

³⁷ LANCASHIRE, Terence A. *An introduction to Japanese folk performing arts*. Farnham, Surrey: Ashgate, c2011. SOAS musicology series. ISBN 978-1-4094-3134-3, s.52

„*bon no odori*“ sa našiel v zápiskoch *Nakatomi Moroacu ki* z roku 1497. Tanec sa predvádzal v Nare a sprievod postupoval od buddhistického chrámu *Šinjakuši* po chrám *Fukúin*, čo činí približne 200 metrov. Jednalo sa o rôzne štýly tancov s mnohorakými krokovými variáciami. Pôsobili veľmi prirodzene a nenútene.³⁸

Tanec získal veľký úspech medzi obyčajným ľudom najmä v polovici obdobia edo. Od konca eda sa oslaboval vplyv buddhistických kláštorov na festival *o-bon odori* a postupne od tohto obdobi začínali mať viac význam, ako ľudová zábava. Veľmi negatívny vplyv na *o-bon odori* malo separovanie šintoizmu od buddhizmu v období meidži (1868-1912). V tejto dobe sa konali zásahy zo strany vlády proti buddhizmu a festivaly, na ktorých sa tancovali *o-bon odori*, boli obmedzené.³⁹ Prevádzanie tancov sa znovu obnovilo v období taišó (1912-1926), kedy Oddelenie štátnych záležitostí zakročilo proti ničeniu buddhistického kultúrneho dedičstva a v priebehu doby taišó až do začiatku šówa vydali zákony pre ochranu kultúrnych pamiatok.⁴⁰ V období šówa (1926–1989) sa tanec spoločne so sviatkom *o-bon*, rozšíril aj do zahraničia. Za rozšírením *o-bon odori* do zahraničia stála vlna migrácií z Japonska na začiatku obdobia meidži až do prvej polovici obdobia šówa na Havaj a do Ameriky.⁴¹

---

³⁸ Tamtiež, s. 61-62

³⁹ Bon'odori yōgo jiten. Bon'odori no sekai [online]. 2002 [cit. 2016-03-18]. Dostupné z: <http://www.bonodori.net/E/sekai/framework/framework3.htm>

⁴⁰ HOWARD, Keith. *Music as intangible cultural heritage: policy, ideology, and practice in the preservation of East Asian traditions*. Burlington, Vt.: Ashgate, c2012. SOAS musicology series, s. 198

⁴¹ ROTH, Joshua Hotaka. *Brokered homeland: Japanese Brazilian migrants in Japan*. Ithaca: Cornell University Press, 2002. Anthropology of contemporary issues. ISBN 0-8014-8808-7.str.20-22

7 Delenie o-bon odori

Tance sa dajú rozdeliť do dvoch základných skupín. Toto delenie je rozdelené na základe pohybu a usporiadania ľudí v tanečných skupinách, miesta tancov a iných spoločných znakov.⁴²

7.1 Wa odori- kruhové tance

V prípade tohto štýlu tancov tancujú ľudia v jednom kruhu za sebou. Toto usporiadanie sa inšpirovalo usporiadaním pri *nembucu odori*. Stred kruhu tvorí *jagura*, či aspoň skupina hudobníkov.

Jagura plní rovnakú úlohu ako dáždnik pri *furjú odori*. Je to javisko, podobné nízkej veži, ktoré stojí v strede kruhu tanečníkov a slúži ako os, okolo ktorej sa tancuje do kruhu. Tento typ veže sa využíva iba pri *wa odori*. Väčšinou je tvorená z dvoch poschodí. Na hornom poschodí hrajú hudobníci *narimono*⁴³. Na dolnom poschodí, pod hudobníkmi, predtancovávajú jednotlivé choreografie ľudových piesní skúsení tanečníci. Drevená stavba *jagury* má zväčša červeno-biely pásikavý vzor. Ak sa účastní veľa tanečníkov, vytvára sa ďalší kruh z vonkajšej strany. Takto sa môžu vytvoriť až 3 kruhy okolo *jagury*. *Jagura* vznikla v minulosti práve kôli nárastu počtu kruhov tanečníkov. Ľudia z posledného vonkajšieho kruhu, len veľmi ťažko videli do stredu na hudobníkov a v takých prípadoch sa hudobníci postavili na sudy *sakadaru*, aby ich bolo dobre vidieť aj z posledného kruhu. Tieto sudy vystriedala *jagura*, ktorá bola upravená presne podľa požiadavok účastníkov tanca.⁴⁴

Ľudia sa pri tancovaní posúvajú buď v smere alebo oproti smeru hodinových ručičiek. Záleží najmä od druhu tanca. Pri niektorých skladbách *bon odori*, ako je

---

⁴² V skutočnosti existuje viac delení *o-bon odori*. Delenie, ktoré uvádzam v práci som zvolila základne dve skupiny, do ktorých je možné rozdeliť všetky *o-bon* tance tak, aby spĺňali charakteristické črty danej skupiny.

⁴³ Vid'. podkapitola 6.1

⁴⁴ TSUTOMU, Takeuchi. *Bon'odoriuta: odorinenbutsu kara awaodori made*. Tōkyō: Hon'amishoten, 2014. ISBN 978-477-6810-803, s. 13-14

napríklad *kawachi ondo*, či *sóran buši*, sa zopár krokov tancuje aj čelom k *jagure*. Pri tancovaní je dôležité byť ohľaduplný na okolie, vzhľadom na vysoký počet účastníkov. Nepreháňať pohyby. Krok dopredu a dozadu by mal zodpovedať približne dĺžke jednej šľapy, aby sa predišlo úrazom.

Príkladom na kruhový tanec je *gudžo odori*, ktorý je navyše jedinečný tým, že sa predvádza celú noc.⁴⁵

7.2 Košin odori- pochody

Charakteristický je masami ľudí tancujúcich v uliciach miest. Na rozdiel od *wa odori* sa v týchto tancoch nekrúži okolo *jagury*, ani nie je prítomná pri slávnosti *o-bon* v týchto prípadoch. Masy sa pohybujú neustále dopredu a zvyčajne ani necúvajú. Každý tanec má predpísané svoje vlastné kroky.

Príklady takýchto tancov sú napríklad tokušimký *awa odori*, či *owara kaze no odori*, ktorý sa tancuje vo Fukujame.

Súčasťou *košin odori* býva *recu mai*, v preklade divoký tanec. Tu je slovo tanec vyjadrený znakom *mai*, čo značí, že z časti ide o javiskovú formu. Skupiny tanečníkov sa občas pri svojom pochode zastavia a na povzbudenie si zatancujú *retsu mai*. V niektorých skupinách sa predvádzajú aj rôzne akrobatické kúsky. Najlepším príkladom na *retsu mai* je tanec *jakko odori*, ktorý je súčasťou tancov *awa odori*.

---

⁴⁵ Viac o *gudžo odori* vid'. kapitola 7. Gudžo odori

8 Hudba o-bon odori

Hudba je neoddeliteľnou súčasťou *bon odori*. Jej pôvod sa nachádza buddhistickej hudbe nazývanej *goeika*⁴⁶, z ktorej sa v období *muromači* sformovali hudobné hymnusy *ondo*. Hymnusy *ondo* sú typické pre hudbu v *bon odori* a spadajú pod japonskú ľudovú hudbu nazývanú *minjó*⁴⁷. *Ondo* tvorí párnny takt a jeden neustále sa opakujúci melodicko-rytmický motív.⁴⁸ Pomocou neho sa vytvára dojem nekonečnosti, prítomný napríklad aj v buddhistických *sútrach*⁴⁹ Tento motív je melodicky prednášaný *šamisenom*, či *šakuhači* a rytmicky ho dopĺňujú bubny a gongy. Jednoduchý rytmus je ďalším rysom *bon odori*. Tento rytmus má spoločný so svojimi „predkami“ *nembucu odori* a *furjú odori*.

Avšak nielen hymnusy *ondo* sú súčasťou hudby *bon odori*. Pod kategóriu *min jó* spadajú aj piesne *buši*⁵⁰, ktoré je taktiež možno počuť v niektorých lokalitách Japonska počas sviatku *o-bon*. Napríklad v Kagošime je populárna ľudová pieseň *Ohara buši*.⁵¹ Pre tokušimský tanec *awa odori* je hlavnou piesňou *Jošikono buši*. Podobne ako pri piesňach *ondo*, aj pri *buši* sa neustále opakuje melodicko-rytmický motív a menia sa len slová piesne.

8.1 Hudobníci Narimono a hudobné prevedenie

Slovo *narimono* pochádza z japonského slova *naru* teda „znieť“. V druhej kapitole

---

⁴⁶ *Goeika* je termín pre buddhistickú ľudovú hudbu populárnu v období *muromači*. V minulosti boli tendencie preberať buddhistické hymnusy do ľudovej vrstvy (Viac o *goeika* viď. WILLIAM P. MALM. *Traditional Japanese music and musical instruments*, s. 75)

⁴⁷ Pojem *min jó* vznikol až v 20. storočí z nemeckého slova *Volkslied*, ktorý ako pojem vytvoril v roku 1775 filozof, spisovateľ a literárny kritik Herder. Slovo je písané v sino-japonských znakoch, kde *min* znamená „ľud“ a *jó* „pieseň“ (Viac o *min jó* viď. DAVID W. HUGHES. *Traditional folk song in modern Japan: sources, sentiment and society*, s. 9-10)

⁴⁸ Čiže krátky hudobný úryvok.

⁴⁹ *Sútra* je buddhistický text preložený z písomnosti o Buddhových skutkoch.

⁵⁰ *Buši* v preklade znamená „melódia“ alebo tiež „rytmus“.

⁵¹ NAKAMOTO, Jack. *Jacks japonica*. S.l.: Xlibris Corp, 2011. ISBN 14-568-5509-3, s. 163

som rozdelila *bon odori* na dve skupiny. Kruhové a pochodové. Tieto dva druhy tancov ovplyvňujú aj postavenie *narimono* a druhy hudobného prevedenia. Hudobníci hudbu prevádzajú buď koncertne, alebo sprievodne.

Koncertné prevedenie hudby je možné vidieť pri *wa odori*. Hudobníci stoja v strede, buď na *jagure*, alebo v prípade, že sa *jagura* nenachádza na festivale, vystupujú hudobníci bez javiska. Predstavujú akúsi os, okolo ktorej sa pohybujú tanečníci v kruhu. Keďže sa hudobníci nemusia premiestňovať, môžu byť zapojené akékoľvek nástroje, aj veľké bubny *daiko*. Pri koncertnom type hudby sa na vytvorení melódií podieľa aj spevák. Speváci predspievajú piesne pre tanečníkov. Spevácka melodická zložka hudby je zásadným rozdielom medzi *bon odori* a jeho predchodcom *nembucu odori* a zároveň spoločným bodom s *furjú odori*.

Sprievodné prevedenie hudby je typické napríklad pre *awa odori*. Hudobníci sú súčasťou tanečného sprievodu. Zväčša sa nachádzajú za tanečníkmi a pohybujú sa zároveň s nimi. Čo sa hudobných nástrojov v tomto type prevedenia týka, obmedzené sú len na tie, ktoré sa dajú prenášať. Väčšie bubny sa pripevňujú pomocou konštrukcie na telo hudobníka. Speváci sa v sprievodoch nenachádzajú. Časté sú tu pasáže, v ktorých sa vyskytujú nemelodické zvolania, no rešpektujú rytmus skladby. Tanečníci ich čas od času pokrikujú za účelom povzbudenia celého sprievodu. Sú však vymedzené vždy len určitým zásobníkom pokrikov. Slúžia ako hovorené slovo v hudbe. V tomto type prevedenia sa zrýchľuje a klesá dynamika hrania.

8.2 Hudobné nástroje

Štandardne hrajú hudobníci na typických japonských nástrojov. Na každý nástroj hrá len jeden hudobník. Popríklad pri veľkom bubne, sa môžu v istých časových úsekoch muzikanti vystriedať. Hudobné nástroje sa delia na melodické a rytmické⁵². Z tradičných melodických nástrojov sú to: trojstrunový nástroj *šamisen* a píšťaly. Zastúpenie rytmických nástrojov je oveľa väčšie. Sú nimi bubny rôznych veľkostí a tvarov, malý gong *kane*, bambusové palice. Rytmické nástroje tvoria základné piliere predchodcu *bon*

---

⁵² Melodické nástroje sú nástroje, ktoré prednášajú melódiu. Rytmické nástroje prednášajú rytmus skladby. (VYSLOUŽIL, Jiří. *Hudební slovník pro každého*, s. 172)

odori, nembucu odori. Nie je presne určené, aké hudobné nástroje musí hudobný sprievod používať. V tejto kapitole predstavím päť základných hudobných nástrojov používaných v tradičnej podobe *bon odori*.

8.2.1 Melodické hudobné nástroje

Píšťala šinobue

Radí sa medzi dychové nástroje a prednáša melódiu. Ak sa nachádza v hudobnom sprievode, je najvýraznejším melodickým nástrojom. Už oddávna je symbolom japonských dychových ľudových nástrojov.⁵³

Šamisen

Už názov napovedá, že sa jedná o trojstrunový melodický nástroj. Je podobný európskej gitare. Má úzke dlhé hrdlo. Do Japonska prišiel z Číny v 16. storočí, prostredníctvom ostrova Rjúkjú. V porovnaní s ostatnými japonskými nástrojmi je v ľudovom umení pomerne mladý. Na *šamisen* sa hrá pomocou brnkadla veľkého ako dlaň v tvare ginkového listu.⁵⁴ Lahko prenosný hudobný nástroj si veľmi rýchlo získal obľubu v ľudových hudobných skupinách *narimono*. Je jediným strunovým nástrojom, ktorý sa používa v hudbe *bon odori*.

8.2.2 Rytmické hudobné nástroje

Bubny

Patria medzi základné rytmické nástroje v hudobných zoskupeniach *bon odori*. Majú najdlhšiu históriu v dejinách hudby Japonska. Začali sa využívať ako pomôcky pri buddhistických modlitbách, neskôr pri obradoch či slávnostiach, ako je napríklad aj

---

⁵³ BOHÁČKOVÁ, Libuše a Vlasta WINKELHÖFEROVÁ. *Vějíř a meč: kapitoly z dějin japonské kultury*. Praha: Panorama, 1987. Stopy, fakta, svědectví (Panorama), s. 228

⁵⁴ BOHÁČKOVÁ, Libuše a Vlasta WINKELHÖFEROVÁ. *Vějíř a meč: kapitoly z dějin japonské kultury*. Praha: Panorama, 1987. Stopy, fakta, svědectví (Panorama).str.229

sviatok *o-bon*. O ich dôležitosti svedčí aj fakt, že v niektorých zoskupeniach sa vôbec nevyskytujú nástroje tvoriace melódiu hudby, ako *šamisen* a píšťaly, no hudobný sprievod je tvorený bubnami a gongami. Všetky menšie bubny sú podradené rytmu *odaiko*, veľkého bubna. Typické druhy bubnov, ktoré sa vyskytujú v skupinách sú *daikawa*, malý prenosný bubon alebo *šimedaiko*, ktorý vydáva vysoké tóny a je pripevnený na telo muzikanta pomocou konštrukcie, ktorá drží bubon v horizontálnej polohe pred telom, približne vo výške pásu.

Gong kane

V každej skupine sa nachádza zväčša iba jeden muzikant s gongom. Zvuk, ktorý vydáva, je zo všetkých hudobných nástrojov najprenikavejší a predstihuje ostatné rytmické a melodické nástroje. Gongy pochádzajú z budhizmu a používali sa pri obradných ceremóniách. Hudobník disponujúci gongom vedie celú skupinu. Začína hrať ako prvý, čím udáva rytmus, takt aj tempo skladby, hrá v skupine úlohu producenta.

Kane majú malé rozmery. Priemer gongu býva v rozpätí od 18 do 24 centimetrov.⁵⁵ S rúčkou, slúžiacou na držanie vyzerajú ako panvice. Zvuk sa vytvára úderom dreveného kladivka *šumoku*.

8.3 Súčasné hudobné prevedenie

Moderná doba priniesla nové riešenia, a tak sa v snahe o udržanie záujmu o japonskú tradičnú hudbu, začali od obdobia *šówa* robiť nahrávky jednotlivých ľudových piesní.⁵⁶ Postupom času sa začali vytvárať pre *bon odori* niekoľkohodinové zbierky skladieb, a tak prestali byť na niektorých miestach potrební muzikanti.

V súčasnosti je, najmä pri tancoch kruhového typu, veľmi rozšírený trend púšťať hudbu z prehrávačov, poprípade je hudba z prehrávačov dopĺňaná živým vystúpením

---

⁵⁵ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706 s.30

⁵⁶ TSUTOMU, Takeuchi. *Bon'odoriuta: odorinenbutsu kara awaodori made*. Tōkyō: Hon'amishoten, 2014. ISBN 978-477-6810-803, s. 378

rytmického či melodického nástroja.⁵⁷ Na jednej strane môžeme elektronizáciu tradičnej hudby brať ako pozitívne ovplyvnenie *bon odori*, pretože sa tance rozšírili na miesta, ktoré strádali hudobníkovi. Avšak na druhej strane sa stráca zložka *narimono*, ktorá je súčasťou tohto tanca. Ľudia tak prestali mať potrebu učiť sa hrať na tradičné nástroje.⁵⁸

Existujú rôzne internetové obchody, kde je možné zakúpiť si CD-nosiče s nahrávkami piesní. Nahrávky môžu byť čisto inštrumentálneho charakteru, alebo sú naspievané populárnymi aj menej známymi spevákmi. Pri nahrávkach s inštrumentálnymi verziami sú potrební speváci, ktorí predspievajú piesne. Jedným z najväčších internetových obchodov s tradičnou hudbou je stránka *Far side music*, ktorú založil a vlastní Paul Fischer. Hlavné sídlo má v Anglicku. Vlastní najväčšiu zbierku nahrávok tradičnej hudby. Je možné vyberať si spomedzi CD a DVD nosičov. V zbierke sa nachádzajú aj pôvodné živé nahrávky z festivalov *o-bon*. Najstaršie sú až obdobia *meidži*. Aby si poslucháč mohol predstaviť tanečné kroky jednotlivých skladieb, nachádzajú sa v obaloch *bon odori* CD-nosičov aj podrobné krokové inštruktáže spolu s textami piesní.⁵⁹

Nielen CD nahrávky vytláčajú tradičné zostavenie hudobníkov zo scény *bon odori*. V súčasnosti môžeme vidieť v hudobnom sprievode aj iné druhy klasických, či moderných európskych nástrojov. Napríklad flauta alebo španielske strunové gitary, malé prenosné klavíry, či dokonca gajdy.

Preberanie európskych hudobných nástrojov je síce veľmi tvorivým prvkom v hudbe *bon odori*, no moderné nástroje istým spôsobom vytláčajú tie tradičné, a tak sa Japonsko pomaly ochudobňuje o svoje kultúrne dedičstvo.

---

⁵⁷ MITSUI, Tōru a Shūhei HOSOKAWA. *Karaoke around the world: global technology, local singing*. New York: Routledge, 1998. ISBN 0415163714, s.14

⁵⁸ WILLIAM P. MALM. *Traditional Japanese music and musical instruments*. New ed. Tokyo [u.a.]: Kodansha Internat, 2000. ISBN 4770023952, s. 76

⁵⁹ About us. *Far Side Music: Celebrating 20 years of Supplying the West with the best of the East* [online]. FAR SIDE MUSIC, c2013-2016 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: http://www.farsidemusic.com/acatalog/About_Us.html

9 Awa odori

Awa odori je v súčasnosti jedným z najpopulárnejších a najrozšírenejších tancov spomedzi *o-bon odori* v Japonsku. Tanec sa začal predvádzať v prefektúre Tokušima a neskôr sa vďaka chytľavému rytmu a nenáročným krokom rozšíril do ďalších miest po celom japonskom území. Meno dostal podľa miesta vzniku, Tokušimy, ktoré sa v minulosti nazývalo provincia Awa.⁶⁰

Každý rok sa od 12. do 15. augusta zaplnia tokušimské ulice nadšenými tanečníkmi, ktorých počet sa pohybuje okolo 100 000 ľudí. Ľudia z celého Japonska sa prichádzajú pozrieť na toto jedinečné štvordňové tanečné vystúpenie.⁶¹

Pre tanečné skupiny je zhotovených niekoľko tanečných mól, kde má priestor každá skupina na svoju tanečnú promenádu pred divákmi. Móla však nie sú jediné miesta, na ktorých sa tanečné súbory prezentujú. Tanečníkov je možné nájsť aj v uliciach mesta. Tam predvádzajú svoje jedinečné originálne choreografie a krokové variácie. Cez deň prebiehajú vystúpenia tanca nazývaného *nagaši odori*. *Nagaši* je pokojný tanec, pri ktorom sa zväčša skupiny len presúvajú z miesta na miesto, umierneným tanečným krokom. Občas sa zhľuky tanečníkov zastavia a zatancujú krátku scénu. Potom pokračujú ďalej.⁶² Vo večerných hodinách sa predvádza *zomeki odori*. Ten sa tancuje nespútane, v divokom tempe, občas pôsobí až komicky. Ak si diváci počkajú, môžu na mólach po hlavnom predstavení vidieť *so odori*. Pri tomto tanci sa všetky tanečné skupiny zhromaždia a skupinovo tancujú na jednotnú hudbu.⁶³ Tanec *awa* má jednoduché kroky, a tak sa často k tancu pridávajú aj diváci na svojich miestach.

Kto by sa chcel tanec naučiť od odborníkov, alebo sa naň pozrieť mimo sezóny, môže navštíviť múzeum *Awa odori kaikan*, kde skoro každý deň prebiehajú tanečné exhibície. Do štvrtej hodiny poobede vystupuje niekoľkokrát tanečný súbor *Awa odori no kaze*⁶⁴ s tancom s názvom *Odora son son awa odori*. V ich predstavení sa divákovi

---

⁶⁰ <http://www.japan-guide.com/e/e7802.html>

⁶¹ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 23

⁶² Tamtiež, s. 159

⁶³ Tamtiež, s. 158

⁶⁴ Viac o súboroch *ren*, vid'. podkapitola 6.3 Tanečné súbory *ren*

naskytne pohľad na tradičný ale i novodobý štýl tanca *awa odori*. Môže tak sledovať rozdiely medzi súčasným a tradičným vystúpením. Vo večerných hodinách má každý deň predstavenie rozdielny tanečný súbor. Toto vystúpenie sa nazýva *Mainiči odoru awa odori*. Je to skôr akási prezentácia daného súboru. Striedajú sa krátke ukážky krokov a často líder súboru opisuje techniku a rôzne zaujímavosti o ich skupine. Súčasťou tohto vystúpenia je aj učenie tanečných krokov, kedy nakoniec zavolajú divákov na javisko, ktorí sami skúšajú tanec pod dohľadom odborníkov.⁶⁵

Okrem iného si môžu návštevníci môžu prehliadnuť zbierku *awa odori* v múzeu, kde sú okrem iného vystavené voskové figuríny v životnej veľkosti tanečníkov, zachytené v náruživom tanečnom pohybe.⁶⁶

9.1 História awa odori

Predpokladá sa, že *awa odori* sa predvádza už asi 400 rokov.⁶⁷ Pôvod tanca sa viaže k udalosti z roku 1586. V tom čase na počesť otvorenia Tokušimského hradu zorganizoval *daimjó*⁶⁸ *Awa* provincie⁶⁹ *Hacušika Iemasa* veľkolepú slávnosť. Na oslave sa vypilo veľké množstvo alkoholu a podgurázení hostia začali znenazdajky spievať chytľavú pieseň a tancovať jednoduchý tanec. Keďže mali v sebe pomerne mnoho alkoholu, tancovali v zníženej pozícii, slúžiacej na lepšie udržanie balansu, mávajúc rukami nad hlavou. Pridal sa k nim aj menší hudobný sprievod, ktorý vytvoril dynamický rytmus k tancu.⁷⁰ V tom čase boli mestá Tokušima a Kjóto v úzkom kontakte a prebiehala medzi nimi kultúrna výmena. K tancu *awa odori* sa pridala elegancia, v Kjóte veľmi populárneho, *furjú odori* a v tej podobe sa rozšírila do celého Japonska.⁷¹

---

⁶⁵ Awa odori jitsuen. *Awaodori Kaikan* [online]. Tokushima-city Tourism Association [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://www.awaodori-kaikan.jp/pref/>

⁶⁶ Viac informácií o *Awa odori kaikan*, viď. <http://www.awaodori-kaikan.jp/pref/> [cit. 2016-06-18]

⁶⁷ MACURI- japonské slávnosti: Awa odori. *Bulletin informační 2011* [online]. Praha, 2011, 12 [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: <http://www.cz.emb-japan.go.jp/documents/bulletin2011.pdf>

⁶⁸ *Daimjó* -člen japonskej vysokej šľachty, ktorý vládol provincii

⁶⁹ bývalý názov súčasnej provincie Tokušima

⁷⁰ Awa odori 500 nen no rekishi. *Awa Odori Paris* [online]. 2015 [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: <http://awaodoriparis.com/jp/awa/#lorigine>

⁷¹ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 158

Do konca obdobia *šówa* neexistoval oficiálny názov pre tanec *awa*. Až neskôr, v 20. storočí dostal festival svoje oficiálne pomenovanie. „Krstným otcom“ bol rodák z Tokušimy *Hajaši Koró*. Na začiatku obdobia *šówa* sa ocitla Tokušima v ekonomickom úpadku. *Hajaši Koró* videl riešenie vo využití turistického potenciálu *awa odori* v prospech ekonomiky mesta. Nakoniec rozšíril povedomie o *awa odori* do celého Japonska.⁷²

9.2 Hudba a piesne

Pieseň tanca *awa odori* pochádza z obdobia edo a nazýva sa *Awa Jošikono*. Predpokladá sa, že do Tokušimy ju priniesli obchodníci z Osaky. Pôvodne bola známa pod názvom *Jošikono buši*. *Awa Jošikono* je skrátaná verzia tejto piesne. Zachoval sa len úryvok z pôvodného textu.⁷³

Celú pieseň je možné počuť len na začiatku otvorenia festivalu *awa odori* a spieva ju vždy len jedna speváčka. Počas tancovania v uliciach sa používa hlavne melódia piesne *Jošiko buši*. Text je z časti vynechávaný. Z textu piesne sa používa prvý a štvrtý verš, ktoré slúžia ako *hajaši kotoba* alebo aj *uta bajaši*. Tie plnia funkciu komunikačného prostriedku na overenie nálady členov v skupine, poprípade na ich povzbudenie v tanci. Tieto slová sa pokrikujú v nepravidelných intervaloch, skandovaným volaním.⁷⁴

Prvý a štvrtý verš z piesne znejú nasledovne:

Prvý verš: „*Eraijačča, eraijačča, joi joi joi*“

Štvrtý verš: „*Odoru aho ni miru aho onaji aho nara odora ni ja son son!*“

Preklad znie nasledovne:

Prvý verš: „Je to hrozné, je to hrozné, ale nejak bude!“⁷⁵

---

⁷² Tamtiež, s. 159

⁷³ JOHN SPACEY, John. 2016 Tokushima Awa Odori Guide. In: *Japan Talk* [online]. 2015 [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: <http://www.japan-talk.com/jt/new/tokushima-awa-dance-festival>

⁷⁴ MATSUE, Jennifer Milioto. *Focus: music in contemporary Japan*. Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. Focus on world music. ISBN 9781138791404, s. 26

⁷⁵ Je zložité preložiť spojenie *eraijačča, yoi*, pretože v slovenčine pre neho neexistuje ekvivalent. V japončine sa vysvetľuje ako „síce je to zlá vec, ale vylepší sa to“. V preklade som vychádzala z tohto japonského ekvivalentu. A preložila ho ako: „Je to hrozné, je to hrozné, ale nejak bude!“. Slovné spojenie

Štvrtý verš: „Blázon, kto tancuje, blázon kto pozerá, keď sú obidvaja rovnakí blázni, škoda netancovať.“⁷⁶

Ďalším príkladom na *hajaši kotoba* je pokrik obzvlášť obľúbený pri predvádzaní *awa odori*: „*Jatto sa!*“. Ak ho niekto v skupine zvolá, ostatní tanečníci odpovedajú so slovami: „*A, jatto jatto!*“.⁷⁷

9.2.1 Narimono

Hudobný sprievod *narimono* sa nachádza na úplnom konci tanečných súborov. Jeho členovia *narimono* sa pohybujú spolu so svojou tanečnou skupinou dopredu, a dodržiavajú tempo chôdze celej skupiny. Základné rytmické nástroje, ktoré by nemali chýbať v skupine sú: gong *kane*, bubny *šimedako*, *odaiko* a *okawa*⁷⁸, *taiko*, a *take*. Rytmické nástroje, sú počtom v značnej prevahe nad melodickými nástrojmi. Z melodických nástrojov sú do vystúpenia zapojené *šamisen* a píšťala *šinodake*. Všetky hudobné nástroje musia byť prenášateľné a rytmické nástroje, pri ktorých sú potrebné pri hraní obe ruky, sú upevnené na telo hudobníka remeňmi, alebo železnou konštrukciou.⁷⁹ Štandardne sa v súboroch *awa odori* nenachádza spevák, čo odlišuje tento tanec od ostatných tancov *bon odori*.

Ani hudba *awa odori* neunikla vesternizácii, a tak sa v skupinách môžu sa vyskytnúť aj európske inštrumenty, ako napríklad španielska gitara.

9.3 Tanečné súbory *ren*

Tanec *awa odori* sa predvádza v skupinách nazývajúcich sa *ren*. Počet vystupujúcich v jednotlivých skupinách sa pohybuje približne v rozmedzí od 10 až po 300 ľudí. V Tokušime sa nachádza asi 1000 súborov, čo činí zhruba 100 000

„... nejak bude!“ je brané v zmysle „bude dobre“ alebo „vyjasní sa situácia“. Viac informácií o význame prvého verša, vid'. <http://ilovetokushima.com/?p=1247> [cit. 2016-06-18]

⁷⁶ Pre celé znenie textu piesne vid'. (MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, s. 159)

⁷⁷ Tento pokrik má hneď dva možné preklady. Prvý preklad vychádza z predpokladu, že výraz *jatto* sa pochádza z Nagojského dialektu, zo slova „*jatokame*“, čo znamená „dlho sme sa nevideli, máš sa dobre?“. Druhá varianta prekladu je výraz z Kagošimského dialektu „*a jatto sa*“ a znamená „dobrá práca, maj sa dobre“ (MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*, s.159)

⁷⁸ Obojstranný bubon malých rozmerov.

⁷⁹ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 29

vystupujúcich.⁸⁰ Skupiny sú zložené z tanečníkov *odoriko* a hudobníkov *narimono*. Každé zoskupenie sa snaží vyniknúť, medzi nemalou tanečnou „konkurenciou“, vytvoriť svoj jedinečný štýl či už po tanečnej, či po vzhľadovej stránke. Pri čom platí pravidlo, čím väčšia originalita, tým viac divákov. Skupiny sa od seba odlišujú napríklad svojim názvom, rozdielnym tancom, oblečením, zostavou tanečníkov či hudobníkov a v neposlednom rade rekvizitami, ktoré používajú pri tanečných vystúpeniach.

9.3.1 Zloženie súboru ren

V *renoch* sa nachádza niekoľko menších podskupín tanečníkov. Každá podskupina má rozdielnu funkciu.

Takahari čočin

Sú to nosiči lampášov. Majú dôležitú úlohu. Na veľkých lampášoch podlhovastého tvaru, je napísaný názov príslušného *renu*. Vysoko nad hlavou ich nosiči nesú pomocou dlhej bambusovej palice, na ktorej konci sú pripevné. Tak reprezentujú *takahari čočin* celú skupinu.⁸¹ Zároveň udávajú rýchlosť postupovania dopredu. Počas kráčania vpred taktiež tancujú, čo vyžaduje fyzickú zdatnosť.

Star odoriko

Je tanečník „veterán“. Najstarší a najskúsenejší člen súboru. Predstavuje akúsi „tvár“ celej skupiny.⁸² Svojim originálnym tanečným sólom zabáva divákov. Je jediným členom skupiny, ktorý v sprievode tancuje sám s vlastnými tanečnými krokmi. Práve vďaka tomu sa nazýva aj ako „tanečná hviezda skupiny“.⁸³

Čibikko odori

Skupinku tvoria zväčša deti vo vekovom rozmedzí od 6 do 12 rokov. Môžu v nej vystupovať aj dievčatá aj chlapci. Ich kroky sú zhodné s krokmi mužského tanca *otoko odori*.⁸⁴

---

⁸⁰ Tamtiež, s. 23

⁸¹ Tamtiež, s. 28

⁸² Tamtiež, s. 28

⁸³ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 158

⁸⁴ Vid'. podkapitola 6.4.1. *Otoko odori*

Onna odori

Za *chibiko odori* nasleduje skupina žien *onna odori*. V tejto časti *renu* tancujú ženy typický tanec vo vzpriamenej pozícii. Vďaka veľkým bambusovým pokrývkam na hlave a farebnému oblečeniu, sú najpútavejšou a najvznešenejšou časťou celého tanečného súboru. V pohyboch rúk je možné vidieť eleganciu inšpirovanú *furjú* tancami.⁸⁵

Otoko odori

Otoko odori tancujú za ženskými tanečnicami. Ich tanec je divoký so zníženým centrom tela. Je dynamickejší ako ženské jemné pohyby. V niektorých *renoch* tancujú muži s vejarmi *učiva* alebo s menšími lampášmi *čočin* v ruke.

Onna happi odori

Názov *onna happi odori* je možné rozdeliť na tri časti. *Onna*, vo význame „žena“, druhé slovo *happi*⁸⁶, predstavuje charakteristické oblečenie, v ktorom ženy tancujú a nakoniec slovo *odori*, čo znamená „tanec“. Táto skupina, ako už názov napovedá, pozostáva výhradne z tanečníkov ženského pohlavia. Ich tanečné kroky sa avšak zhodujú s mužskými krokmi.⁸⁷ Tie sú prevádzané s menšou dynamikou tancu, s porovnaním s mužskou skupinou *otoko odori*. Zoskupenie *onna happi odori* nie je tradičné pre tanec *awa odori*, avšak každým rokom stúpa počet záujemkýň o vystupovanie v nej.⁸⁸ Nachádzajú sa za mužskými tanečníkmi.

Jakko odori (奴踊り)

Je to malá skupina mužov, ktorých tanec obsahuje akrobatické prvky. Tanec *jakko odori* predvádzajú len niektoré súbory. Je to tzv. „šarkanový tanec“. Pomocou akrobatických kúskov tanečníci zobrazujú zápas s lietajúcim šarkanom vo vetre.⁸⁹ Vystúpenie obsahuje občas aj krátky príbeh, znázorňuje sa v ňom človek, ktorý sa snaží kontrolovať šarkana vo vetre. Muži predstavujúci šarkanov majú oblečené pestrofarebné lesklé kimoná. S upaženými rukami napodobňujú let šarkana, zmietaného v silnom vetre. Choreografiám tohto štýlu sa medze nekladú, tancujú sa formou voľného štýlu.

---

⁸⁵ Viac informácií o *onna odori* vid'. podkapitola 6.4.2 *Onna odori*

⁸⁶ Viac informácií o oblečení *happi* vid'. kapitola 6.5 *Odevy*

⁸⁷ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 29

⁸⁸ Tamtiež, s. 29

⁸⁹ Tamtiež, s. 29

Vyššie uvedená zostava *renu* a poradie, v ktorom sa jednotlivé podskupiny vystupujúcich ľudí nachádzajú, je ukážkový príklad toho, ako by mal byť súbor usporiadaný. V skutočnosti sa však stáva, že v súboroch chýbajú niektoré skupinky, alebo sú zoradené v inej následnosti. Priamo na festivale sa nachádzajú aj tanečné zoskupenia pre divákov a amatérov, ktorí majú záujem naučiť sa tanečné kroky *awa odori*, poprípade vystúpiť s nimi na promenáde. Je ním napríklad *Niwaka ren*, ktorý učí tancovať záujemcov vždy v ranných hodinách na dvoch tokušimských námestiach.⁹⁰

9.4 Tanečné kroky

Choreografie *awa odori* tvoria dva základné typy krokových variácií, *otoko odori* a *onna odori*. V oboch variáciách sa tancuje na dve doby. Základná tanečná sekvencia, ktorá sa opakuje stále dookola, pozostáva len z dvoch tanečných krokov. Jeden tanečný krok sa delí na dve doby.

9.4.1 Otoko odori

Túto verziu krokov tancuje nielen mužská časť súborov, ale taktiež skupina detí *čibikko odori* a dievčenská skupina *onna happi odori*.

Tanečné kroky pre pieseň Awa Jošikono

V základnej pozícii majú tanečníci znížený postoj s pokrčenými kolenami smerujúcimi do strán tak, aby voľný priestor medzi nohami vytváral tvar kosoštvorca. Počas celého tanca udržujú tanečníci mierny podrep. Chrbát je vystretý, naklonený dopredu. Uhol úklonu vpred, závisí od preferencií tanečných súborov. Napríklad mužský tanečníci v skupine *nonki ren* tancujú takmer v vzpriamenej pozícii. Na druhej strane mužský tanec v *awa ren* je typický približne 60 a viac stupňovým úklonom. V základnej pozícii sú obidve ruky zdvihnuté približne na úrovni čela pred tanečníkom. Dlane sú otočené smerom k sebe.

---

⁹⁰ Viac informácií o možnosti účasti na lekcii vid'.
<http://www.city.tokushima.tokushima.jp/kankou/awaodori/niwakaren.html> [cit. 2016-06-20]

1. Zo základného postoja sa vykročí pravou nohou vpred. Ťažisko zostáva stále na rovnako zníženej úrovni. Súčasne s krokom vystiera pravú ruku od úrovni hlavy smerom vpred, akoby tanečník ukazoval smer tanca. Na prvú dobu sa naznačí krok ťuknutím špičky o zem, na druhú dobu sa dokročí na celé chodidlo.

2. Pohyb zopakuje na ľavú stranu.

9.4.2 Onna odori

Ženský tanec je typický tým, že sa tancuje v skoro vzpriamenej pozícii na rozdiel od mužského tanca, ktorý sa tancuje v skrčenej pozícii pri zemi.

Tanečné kroky pre pieseň Awa Jošikono

V základnej pozícii má tanečníčka vystreté ruky, zdvihnuté nad hlavou. Dlane smerujú k sebe. Nohy sú prisunuté tesne jedna pri druhej tak, aby medzi nimi nevznikol žiadny voľný priestor. Podrep v kolenách je nepatrný, slúži najmä na zlepšenie pohybu pri tanci. Pohyby rúk vpred sú jemnejšie ako mužské.

1. Na prvú dobu vykročí tanečnica pravou nohou s vysoko zdvihnutým kolenom a naznačí dotyk špičky so zemou. Chodidlo je pri pohybe otočené smerom do vnútra, čiže smerom k ľavej nohe. Súčasne s krokom vystiera pravú ruku od úrovni hlavy smerom vpred, akoby tanečník ukazoval smer tanca. Na druhú dobu vytočí chodidlo v smere tanca a došliapne na celú plochu špičky.

2. Pohyb zopakuje na ľavú stranu.⁹¹

9.5 Odevy

9.5.1 Mužský kostým

---

⁹¹ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon.* Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 26

Mužské oblečenie sa skladá z *jukaty*⁹², *obi*⁹³, spodných krátkych nohavíc *odori pancu* a tradičných japonských bielych ponožiek *tabi*⁹⁴. V niektorých *renoch* nosia mužskí tanečníci na miesto *jukaty* bavlnený kabátik *happi*⁹⁵.

Keďže pôvodná dĺžka *jukaty* by najmä mužským tanečníkom pri vystúpení prekážala, podkasáva sa na bedrách tak, aby sa vpredu vytvoril trojuholníkový voľný priestor, vďaka ktorému nie je tanečník obmedzovaný pri pohybe. Následne sa vyhrnutá časť látky upevní pomocou *obi* na bedrách. *Obi* je vedené cez spodnú časť brucha a bedrá. Tento proces viazania sa nazýva *karage*. Tvorivým prvkom mužského kostýmu je pokrývka hlavy, šatka obdĺžnikového tvaru *hačimaki*. Existuje viacero spôsobov viazania tejto šatky a každá skupina so snahou odlišiť sa od ostatných, obmieňa štýly viazania. Veľmi nápadité viazanie *hačimaky*, ktoré je možné vidieť jedine pri *awa odori*. Šatka sa na temeno hlavy tak, aby bola jedna strana šatky dlhšia ako druhá. Potom sa dva cípy šatky zrolujú, tak aby sa vytvorili dve rovnako dlhé rolky a spraví sa z nich uzol pri ľavom uchu. Šatka drží pomocou tohto zrolovaného pásu „zaháknutá“ pod nosom tanečníka. Vo väčšine *renov* tancujú muži s rekvizitami. Sú to napríklad vejár *učiwa*, či malé podlhovasté papierové lampáše *čósan*. Slúžia aj ako akýsi „propagačný materiál“, pretože na nich bývajú napísané názvy *renov*, do ktorých tanečníci patria.⁹⁶

9.5.2 Ženský kostým

Tanečnice si potrpia na precíznosti a detailoch pri obliekaní svojich kostýmov. Tanec, s ktorým vystupujú, sa možno aj vďaka elegancii ich obliekania nazýva „vznešený tanec“. Nenútená elegancia ich kostýmov pripomína eleganciu predchodcu *awa odori*, *furjú odori*. Podobne ako pri mužskom kostýme, aj základ ženského kostýmu tvorí skrátená *jukata*. *Jukata* má vrchnú a spodnú časť.⁹⁷ Vrchná časť býva nápadito vzorovaná a pestrofarebná. Vyhrňa sa tak, aby lem sukne siahal minimálne 3 cm nad kolená. Bez tohto vyhrnutia *jukaty* by tanečnice nedokázali zdvihnúť dostatočne vysoko nohu na

⁹² Tradičný japonský letný odev. Je vyrobený z ľahkého materiálu.

⁹³ Pás látky, ktorým sa zaväzujú tradičné japonské odevy.

⁹⁴ *Tabi* siahajú po členky a majú medzeru medzi palcom a ostatnými prstami.

⁹⁵ *Happi* je vyrobený z ľahkého bavlneného materiálu. Má široké rukávy a zaväzuje tenším pásom.

⁹⁶ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon.* Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 25

⁹⁷ Spodná časť *jukaty* pripomína spodničku šiat.

správne vykonanie tanečného kroku.⁹⁸

Miera vyhrnutia *jukaty* sa líši od preferencií *renov*. Napríklad ženy v *aho rene* majú úplne vyhrnuté *jukaty*, tak, že od spodného lemu obi vyčnieva len približne 5 cm látky. Pri skupine *aho ren* je toto skrátenie *jukaty* opodstatnené, pretože ženské choreografie majú vysokú dynamiku a často sú do nich zahrnuté rôzne poskoky a otočky. Na druhej strane ženy z *hačisuka renu* tancujú s *jukatou* vyhrnutou na úroveň kolien a pri tancovaní zdvíhajú kolena nižšie.

Pod pestrofarebnou vrchnou časťou *jukaty* sa nachádza ešte spodná jednofarebná časť. Tá zostáva dlhá a končí sa na úrovni členkov tanečnice. Široké rukávy *jukaty* musia byť vyhrnuté, aby boli tanečnice schopné tancovať s rukami zdvihnutými nad hlavou. Spod širokých vykasaných rukávov vyčnievajú biele, na ruku upäté rukávniky, schovávajúce predlaktie. Ďalšou dôležitou časťou kostýmu je obi. Umiestňuje sa do oblasti brucha a viaže sa na chrbte. Viazanie na chrbte má štvorcový tvar a siaha od spodnej časti lopatiek až po spodnú časť bedier. Keďže je tancovanie *awa odori* pomerne divoké, dáva sa pod obi ešte jeden hrubší, asi 5 cm široký opasok so suchým zipsom. Ten slúži na pevné uchytenie obidvoch častí *jukaty*. Na záver sa cez stred uviaže dookola ozdobená okrúhla šnúrka, ktorej súčasťou môžu byť rôzne prívesky či mešteký.

K zvýšeniu dojmu majestátnej elegancie ženskej skupiny napomáha pletená pokrývka hlavy v tvare polmesiaca, *amigasa*. Vedú cez ňu po stranách dve šnúrky, ktoré sa najskôr uviažu do kríža cez drdol, upevnia sa na brade a zaviažu sa nakoniec pri uchu tanečnice. Dovnútra *amigasy* sa dáva obdĺžniková vypchávka, aby sa *amigasa* trošku nadvihla a bolo tak vidieť tvár tanečnice.⁹⁹ Poslednou časťou ženského kostýmu sú drevené topánky *geta* a biele ponožky *tabi*.

9.5.3 Detský kostým

Detský kostým je veľmi podobný mužskému. Majú oblečený bavlnený kabátik *happi*, uviazaný na spodnej časti brucha pomocou tenkým obi. Pod *happi* nosia biele tričko. Súčasťou kostýmu sú ďalej *odori pancu*. Na nohách majú len biele ponožky *tabi*

---

⁹⁸ MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006. ISBN 978-4990362706, s. 27

⁹⁹ Tamtiež, s. 27

a na hlave majú položenú čelenku *hačimaki*. Tento typ *hačimaky* je zvnútra poprepletaná drôtom, ktorý vyzerá ako farebný kus lana.

Podobne ako muži, aj deti tancujú s rekvizitami. Buď s podlhovastými lampášmi, alebo vejármi.

10 Gudžo odori

Tanec vznikol v meste *Gudžo hačiman* na ostrove *Honšú* v prefektúre *Gifu*. Jeho počiatky sa datujú už od obdobia *edo*, kedy boli *bon odori* v začiatku ich rozkvetu.¹⁰⁰

Gudžo odori festival je v súčasnosti jedným najznámejších *bon* festivalov v celom Japonsku. Tento festival začína od polovice júla a končí až okolo prvého víkendu v septembri. Trvá v rozmedzí od 30 do 33 dní. Spomedzi japonských *bon obori* získal status najdlhšie trvajúceho tanečného festivalu. V dátumovom rozmedzí medzi júlom a septembrom sa konajú kratšie tance, ktoré sa presúvajú po celom meste, počínajúc od svätyne *Yasaka*. Na týchto kratších tancoch je možné zúčastniť sa vo vymedzených dátumoch, ktoré každý rok uvádza oficiálna stránka turistickej asociácie mesta Gudžo Hačiman¹⁰¹. Začína sa vždy od ôsmej hodiny večer a končí sa buď o pol jedenástej alebo o jedenástej hodine večer.¹⁰²

Do špeciálnej kategórie tanečných stretnutí počas festivalu sa radia tance počas dní od 13. do 16. augusta. Dostali názov tzv. *tecuja*¹⁰³ *odori*, čiže „celonočné tance“ a sú veľmi obľúbenou turistickou atrakciou, pretože k tancu sa môže pridať naozaj každý, bez ohľadu na tanečné skúsenosti, pohlavia, či veku. *Tecuja odori* sa začína približne od ôsmej hodiny večer a trvá až do svania, do štvrtej, či piatej hodiny rána. Gudžo odori sa koná ešte v jeden dátum, no ten nespadá pod sviatok *o-bon*. Stretnutie sa koná na konci júna v Aojame v Tokiu.¹⁰⁴

Gudžo odori sa radia medzi kruhové tance *wa odori* a v strede kruhu sa nachádza *jagura*. Táto *jagura* sa vzhľadovo líši od tých, ktoré môžeme vidieť na iných festivaloch *o-bon*. Jej malá drevená strecha pripomína miniatúru striech buddhistických kláštorov. Je

---

¹⁰⁰ Jūyō mukei minzoku bunkazai: Gujō odori. In: *Kunishiteibunkazaitō* [online]. The Agency for Cultural Affairs, 2016 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://www.kunishitei.bunka.go.jp/bsys/maindetails.asp>

¹⁰¹ Viac o dátumoch jednotlivých tancov pre rok 2016, vid'.

http://www.gujohachiman.com/kanko/odori_schedule_e.html [cit. 2016-06-20].

¹⁰² Gujo dance. In: *GIFU Travel Guide: Exploring the Center of Japan* [online]. Gifu Prefecture Tourism Federation [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://travel.kankou-gifu.jp/en/see-and-do/15/>

¹⁰³ V preklade „celá noc“ vo význame „noc bez spánku“.

¹⁰⁴ Všetky organizačné údaje ohľadne *gudžo odori* som vyhládala na oficiálnej stránke udalosti, vid'. <http://www.gujohachiman.com/> [cit. 2016-06-20].

menšia ako tradičné *jagury* a miesto pruhovaného červeno-bieleho vzoru je natretá nahnedo. Tvorí ju len jedno poschodie určené pre *narimono*. Na poschodí sedí tesne vedľa seba malý počet hudobníkov. Na *jagure* je vždy viditeľne umiestnený lampáš s názvom aktuálne hranej folklórnej piesne.

10.1 História gudžo odori

História *gudžo odori* siaha do obdobia edo. Za jeho vznikom stojí Endo Jošitaka (1550-1632), hlava vtedajšieho *Gudžo han*¹⁰⁵. Ten chcel pomocou festivalu posilniť komunitné väzby medzi obyvateľmi bez rozdielu na ich sociálne postavenie. Táto idea bola však začiatkom 18. storočia narušená zákazom podieľania sa samurajom na skupinových udalostiach. Za vlády meidži došlo k oddeleniu buddhizmu a šintoizmu. Buddhismus a buddhistické sviatky boli brané ako menejcenné. V roku 1874 bol nakoniec festival vládou úplne zakázaný.¹⁰⁶

Aj napriek týmto nepriaznivým faktorom však sviatok nezanikol, pretože zostal hlboko vrytý do pamäti vtedajšieho ľudu. V roku 1923 vznikla prvá spoločnosť, ktorá sa usilovala o ochranu tradície *gudžo odori*.¹⁰⁷ V roku 1996 bol *gudžo odori* uznaný vládou ako súčasť nehmotného kultúrneho dedičstva.¹⁰⁸ To napomohlo aj k zvýšeniu turistickej atraktivity mesta Gudžo Hačiman a jeho ekonomickému prosperu.

10.2 Hudba a piesne

Hudba pri *gudžo* festivale je vždy prevedená naživo koncertným štýlom. Skupinka *narimono* sedí na jedinom poschodí malej *jagury*. Keďže je deväť hodín na spievanie a hranie dlhá doba, striedajú sa hudobníci počas večera. Pre tanečný festival *gudžo odori* sú typické zľudovené piesne *ondo* a *buši*. Hudobný inventár pozostáva z desiatich

---

¹⁰⁵ *Han* boli feudálne územné celky v Japonsku. Tento systém trval od 12. storočia až po obdobie *meidži*

¹⁰⁶ LANCASHIRE, Terence A. *An introduction to Japanese folk performing arts*. Farnham, Surrey: Ashgate, c2011. SOAS musicology series. ISBN 978-1-4094-3134-3, s. 60

¹⁰⁷ Tamtiež, s. 60

¹⁰⁸ Jūyō mukei minzoku bunkazai: Gujō odori. In: *Kunishiteibunkazaitō* [online]. The Agency for Cultural Affairs, 2016 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: <http://kunishitei.bunka.go.jp/bsys/maindetails.asp>

skladiieb, ktoré sa počas celej noci niekoľkokrát. Na druhej strane sa v obyčajné dni, kedy sa netancuje celú noc, môže stať, že niektoré piesne za večer nezaznejú vôbec. Medzi najznámejšie a najobľúbenejšie piesne patrí *Kawasaki ondo* a *Harukoma*. Počas *tecuja odori* v roku 2009 odznelo 38 skladiieb, z toho pesnička *Kawasaki* sa zopakovala osemkrát, čo bolo najviac zo všetkých skladiieb a pieseň *Harukoma* bola druhá najfrekventovanejšia s piatimi opakovaniami za noc.¹⁰⁹

10.3 Tanečné kroky

Tanečné kroky záležia od druhu skladby, ktorá sa zvolí. Na každú skladbu existuje iná tanečná choreografia. Tieto choreografie sú však jednoduché, preto nie je ťažké pochytiť ich kroky za krátky čas. Choreografie pozostávajú z jednej krátkej sekvencie krokov, ktorá sa opakuje počas celej piesne. Skúsení tanečníci tvoria vnútorné kruhy (najbližšie k *jagure*) a predtancovávajú jednotlivé choreografie. Čím viac sú kruhy vzdialené od *jagury*, tým viac pribúda neskúsených tanečníkov. Pri tancoch *gudžo odori* je štandardné postupovanie v kruhu v smere hodinových ručičiek. Jedinou výnimkou je tanec *Gen gen bara bara*, kedy sa tancuje oproti smeru hodinových ručičiek.¹¹⁰ Tanečné prvky pozostávajú z jednoduchých pohybov rúk a nôh, ktoré napodobňujú rôzne činnosti, napríklad lovenie rýb, okopávanie pôdy, alebo pozeranie sa do diaľky. Nadšenci *gudžo odori* sa môžu naučiť choreografie v múzeu *Gujo Hachiman Hakurankan*, kde ponúkajú denne tanečné lekcie najznámejších skladiieb, ako je napríklad *Harukoma*, či *Kawasaki*.¹¹¹

Tanečné kroky pre pieseň Kakwasaki ondo:

Tanečník začína otočený pravým bokom k *jagure*, v smere otáčania hodinových ručičiek.

1. Prvý krok začína vykročením ľavej nohy vpred. S vykročením zároveň zdvíha ľavú ruku a priloží si dlaň palcovou stranou k čelo ako by si tienil rukou pred svetlom.

---

¹⁰⁹ Údaje som získala na základe pozerania videí z festivalu z roku 2009, ktoré sú dostupné na youtube kanále mesta Gudžo Hačiman. Dostupné z: <https://www.youtube.com/user/gujodotcom> [cit. 2016-06-20]

¹¹⁰ Gujo odori. *Gujo hachiman* [online]. 2015 [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: http://www.gujohachiman.com/kanko/odori_e.html

¹¹¹ Viac informácií o lekciiach vid'. http://www.gujohachiman.com/e_gujohaku/show/ [cit. 2016-06-20].

Zadnou, pravou nohou ťukne špičkou o zem, rešpektujúc rytmus hudby. Tento tanečný krok opakuje na pravú stranu a poslednýkrát znova na ľavú.

2. Tanečník predpaží na okamih obe ruky a v zapätí prejde s predpaženými rukami z ľavej strany na pravú a znovu ich vráti na ľavú stranu.

3. Z dlaní a predlaktia vytvorí trojuholníkovú striedku a následné ruky znovu predpaží.

4. Pravú nohu ohne v kolene a zdvihne koleno približne na úroveň pásu. Ľavá stojná noha je vystretá. Pri pokrčení nohy tleskne dvakrát, následne nohu vráti do pôvodnej pozície na zem, prinoží ľavú nohu a jedenkrát tleskne.¹¹²

10.4 Odevy

Pri tanci gudžo odori, môžeme rozdeliť účastníkov do troch skupín. Prvú tvoria hudobníci narimono. Druhá skupina pozostáva zo skúsených tanečníkov, ktorí ovládajú a podávajú inštruktáž jednotlivých choreografií. Do poslednej spadajú bežní ľudia, ktorý nemajú veľa skúseností s tancom. Podľa tohto rozdelenia sa delí aj typ zvoleného oblečenia.

Na rozdiel od *awa odori*, pri tancoch gudžo odori nie je kladený dôraz na prepracovanosť kostýmov. Tancuje sa v *jukatách* zvolených na základe preferencie tanečníka. Medzi mužskými účastníkmi sú populárne *happi*.¹¹³ Hudobníci *narimono* a ľudia, ktorí pomáhajú s inštruktážou krokov, sú oblečení v bielych *jukatách* s tradičným vzorom modrých vln, typickými pre mesto *Gudžo hačiman*.¹¹⁴ Obuté majú topánky geta. Pri *kawasaki ondo* je typické tancovať so šatkou na hlave. Obyčajní návštevníci či turisti, môžu tancovať aj v bežnom oblečení, v tričku a rifliach.

---

¹¹² Kroky som popísala na základe inštruktážnej brožúry vid'. KTSUYAMA, Junichi. *Nihon no bon odori shuu* [príloha CD]. JAPAN: Nippon Columbia, ©2012.

K náhľadu sú kroky dostupné napríklad na stránke: <https://www.youtube.com/channel/UCIINjw-fbnzaToX4CmYW1IA> [cit. 2016-06-20].

¹¹³ NAMKOONG, Joan. *Family traditions in Hawai'i: birthday, marriage, funeral, and cultural customs in Hawai'i*. Honolulu, Hawai'i: Bess Press, 2004. ISBN 1573062278, s. 98

¹¹⁴ ktoré je okrem iného známe aj ako vodné mesto

11 Zachovávanie tancov o-bon odori v súčasnosti

11.1 O-bon odori- japonské nehmotné folklórne dedičstvo

Japonsko je známe svojim obzvlášť veľkou aktivitou v zachovávaní vlastného kultúrneho dedičstva.

Prvý zákon o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva bol v Japonsku prijatý v roku 1950. V tomto zákone sa dnes rozlišujú dva druhy nehmotného kultúrneho dedičstva. IFCP (Intangible folk cultural property), v preklade „nehmotné ľudové kultúrne dedičstvo“ a ICP (Intangible cultural property), v preklade „nehmotné kultúrne dedičstvo“. Kategória ICP vznikla v roku 1955 a zahrňujú sa do nej ľudové remeslá, techniky, hudba a iné kultúrne produkty s historickým alebo umeleckým významom.¹¹⁵ Kategória IFCP je mladšia a bola uznaná v roku 1975. Spadajú do nej lokálne náboženské rituály a slávnosti. Do tejto kategórie sa radia aj tance *o-bon odori*.

Predstaviteľom japonského nehmotného ľudového kultúrneho dedičstva je napríklad *gudžo odori*. Prostredníctvom Cangovho výskumu v oblasti ochrany japonských sviatkov, sa prišlo k záveru, že záujem spoločnosti o dané nehmotné kultúrne dedičstvo, je oveľa dôležitejšie ako jeho ochrana zo strany štátu. S aplikáciou teórie na tanečný festival *gudžo odori* prišiel k záveru, že *gudžo odori* a jemu podobné tance, majú toľko priaznivcov, že ich ochrana štátnym právom či regulami je v podstate nepotrebná.¹¹⁶

Japonská vláda sa snaží podporovať a zachovávať nehmotné kultúrne ľudové dedičstvo pomocou metódy písomnej alebo vizuálnej dokumentácie a následne jej propagovanie napríklad v „Dokumentácii nehmotného kultúrneho dedičstva, múzické umenia“. O dokumentáciu a zachovávanie miestnych ľudových umení sa však často starajú mestá alebo obce, ktoré vláda podporuje finančnými príspevkami.¹¹⁷

---

¹¹⁵ SMITH, Laurajane. a Natsuko. AKAGAWA. *Intangible heritage*. New York: Routledge, 2009. Key issues in cultural heritage. ISBN 0203884973, s.109

¹¹⁶ Tamtiež, s. 147-148

¹¹⁷ ARIZPE S., LOURDES, Arizpe S., Lourdes a Cristina AMESCUA CHÁVEZ. *Anthropological perspectives on intangible cultural heritage*. SpringerBriefs in environment, security, development and peace, v. 6, s. 91-92

V súčasnosti je zapísaných na liste dôležitých nehmotných ľudových kultúrnych pamiatok niekoľko tancov *o-bon odori*.¹¹⁸ Nasledovný zoznam je usporiadaný chronologicky, počínajúc od historicky prvého oficiálne uznaného. Prvý udávam dátum, kedy bol daný druh tanca oficiálne zapísaný do listu nehmotných kultúrnych pamiatok. Ďalej nasleduje japonský názov, mesto, z ktorého pochádza a nakoniec udávam prefektúru. Zoznam som zostavila na základe stránky japonskej Agentúry pre kultúrne záležitosti, *kunishitei bunka zaitó*.¹¹⁹

Zoznam o-bon odori zapísaných na liste japonského nehmotného ľudového kultúrneho dedičstva:

- 1976 - *Širaši odori* - mesto Kasaoka, prefektúra Okajama
- 1981 - *Nišimonai no bon odori* - mesto Ugo, prefektúra Akita
- 1987 - *Tokujama no bon odori* - mesto Kawanehon, prefektúra Šizuoka
- 1989 - *Tocukawa no Óodori* - dedina Tocukawa, prefektúra Nara
- 1996 - *Gudžó odori* - mesto Gudžó hačiman, Gifu
- 1997 - *Ajado Jonenbucu to bon odori* - mesto Tojota, prefektúra Aiči
- 1997 - *Ómija odori* - mesto Maniwa, prefektúra Okajama
- 1998 - *Niino no bon odori* - mesto Annan, prefektúra Nagano
- 1998 - *Kemanai no bon odori* - mesto Kazuno, prefektúra Akita
- 1999 - *Utógi no bon odori* - mesto Šizuoka, prefektúra Šizuoka

11.2 Modernizácia o-bon odori festivalov

V období edo zožali *o-bon odori* úspech najmä u mladých ľudí, ktorí chodili na festivaly skôr kvôli zábave, ako kvôli náboženským účelom. V dnešnej dobe však nastal problém, že sa *o-bon odori* festivalov účastina najmä starší ľudia. Prítomnosť mladšej generácie sa pri menších *o-bon odori* festivaloch začína vytrácať. So zámerom zaujať pozornosť mladých ľudí a prilákať ich na tanečné festivaly v období sviatka *o-bon*,

---

¹¹⁸ http://kunishitei.bunka.go.jp/bsys/index_pc.html [cit. 2016-06-20].

¹¹⁹ Viac o zozname nehmotného kultúrneho dedičstva Japonska viď. http://kunishitei.bunka.go.jp/bsys/index_pc.html [cit. 2016-06-20].

vznikli nové druhy tancov spadajúce pod *o-bon odori*. Inovovali sa aj hudobné skladby *ondo*. Príkladom snahy o propagáciu piesní *ondo* u mladej generácii je pieseň *Pokemon ondo*. Tá bola vytvorená pôvodne ako záverečná pieseň pre *anime*¹²⁰ s názvom *Pokemon*.¹²¹ Predstaviteľom modernizácie tradície je aj festival *o-bon odori* v meste Ibaraki v prefektúre Ósaka. Tu sa v buddhistickom kláštore *Sodžidži* koná každoročne veľmi netypické *o-bon odori* podujatie. *O-bon odori* v *Sodžidži* sa radí medzi kruhové tance. V strede kruhov je postavená dvojposchodová *jagura*. Na prvom poschodí *jagury* tancujú mnísi z kláštora, ktorí robia inštruktáž k choreografiám. Súčasne plnia úlohu moderátorov a prostredníctvom mikrofónu komunikujú s davom tanečníkov, ktorý im odpovedá skandovaným volaním. Na druhom poschodí hrá diskjockey¹²² moderné skladby v rytme *ondo*. Táto *o-bon odori* udalosť, pripomína koncert. Najpopulárnejšia skladba sa nazýva *ikkjú san ondo*¹²³. Táto pieseň je pôvodne úvodná pieseň z *anime* vysielaného v 80-tych rokoch 20. storočia.¹²⁴

Zmodernizovaním tradícií, sa síce splní účel zvýšenia záujmu o ne, ale šťastí zanikne jej pôvodná podoba.

---

¹²⁰ Japonské animované filmy a seriály.

¹²¹ NAKAMOTO, Jack. *Jacks japonica*. S.l.: Xlibris Corp, 2011. ISBN 14-568-5509-3, s. 163

¹²² Obdoba, ktorá púšťa a vyberá hudobný repertoár.

¹²³ *Ikkjú san* bol významný mních, ktorý žil v období *muromači*. Pôsobil v buddhistickom kláštore *Sodžidži*. V 70-tych rokoch 20. storočia vychádzalo *anime*, kde bola hlavná postavou mních *Ikkjú san*.

¹²⁴ HIRATA, Kijjin. Yokohama no koko ga ki ni naru. In: *Hamareba* [online]. Hamareba, c2011 [cit. 2016-06-22]. Dostupné z: http://hamarepo.com/story.php?page_no=1&story_id=354

12 Bon odori v zahraničí

Sviatok *o-bon* sa z Japonských ostrovov preniesla až do zahraničných krajín, kde sa počas rokov rozrastal a stal sa nakoniec pravidelnou udalosťou. Rituály prevádzajúce cez *o-bon* spolu s *bon odori* sa tak začali šíriť napríklad do Brazílie, na Havaj, do Kalifornie a do mnohých ďalších miest. Hlavnou príčinou rozšírenia japonských sviatkov do zahraničia boli vlny emigrácii Japoncov po skončení izolačnej politiky a otvorení krajiny¹²⁵. Spolu s japonskými emigrantami prichádzali do jednotlivých krajín aj ich tradície. V Japonsku sa na zachovávanie tradícií kladie obzvlášť veľká pozornosť a sami Japonci sú na svoje tradície hrdí. Možno aj vďaka tomuto faktoru sa podarilo japonským emigrantom svoje tradície rozširovať aj mimo vlasti.

Prvá menšia vlna migrácii prebehla už v prvých rokoch po otvorení krajiny, a to v rokoch 1868 a 1869. Ľudia sa v tomto období presúvali najmä na Havaj a do Kalifornie. Druhá vlna emigrácie nastala medzi rokmi 1889 až 1923 a bola jednou z najväčších. Japonci sa presúvali v tomto období na Havaj, do Spojených štátov amerických, Brazílie či do Peru. Ďalšia väčšia skupina emigrácií prebehla v 50-tych rokoch 20. storočia a smerovala do Brazílie.¹²⁶

Prvý americký *bon odori* sa konal v roku 1910 na Havaji.¹²⁷ Od tohto roku sa usporadúval pravidelne v júli a v auguste. Mnoho ľudí na Havaji sa v súčasnosti účastní večerných tancov oblečení v tradičných japonských odevoch, v *jukatách* či v *happi*. V meste Honolulu sa často pri *jagurách* nachádzajú zladené skupinky ľudí s jednotnými kostýmami. Tieto skupiny ľudí spadajú pod tanečné kluby venované tancom *bon odori*. Ich úlohou je pomáhať neskúseným účastníkom pri tancovaní na havajských festivaloch.¹²⁸ V prvej dekáde 20. storočia sa začal predvádzať na Havaji aj tanec *awa*

---

¹²⁵ Krajina sa otvorila v roku 1854.

¹²⁶ KREINER, Josef., Ulrich. MÖHWALD a Hans-Dieter. ÖLSCHLEGER. *Modern Japanese society*. Boston: Brill, 2004. Handbuch der Orientalistik, 9. Bd. ISBN 9004105166, s. 527-528

¹²⁷ NAKAO, Annie. Japanese Americans keeping Obon tradition alive. In: *SFGATE* [online]. Hearst Communications, 2005 [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.sfgate.com/news/article/Japanese-Americans-keeping-Obon-tradition-alive-2623754.php>

¹²⁸ NAMKOONG, Joan. *Family traditions in Hawai'i: birthday, marriage, funeral, and cultural customs in Hawai'i*. Honolulu, Hawai'i: Bess Press, 2004. ISBN 1573062278, s. 98

odori. Populárny bol aj medzi ľuďmi, ktorí nepatrili pod buddhistickú vieru a ponímal sa viac ako ľudová zábava, než časť buddhistického sviatku.¹²⁹

O Tradovaní *o-bon odori* v Spojených štátoch amerických, sa dozvedáme napríklad z fotografickej snímky z roku 1955 z Los Angeles, na ktorej je odfotená skupinka japonských tanečníkov oblečená v *jukatách* a v pozadí sa týči menšia *jagura*.¹³⁰ Ďalšia, o štyri roky staršia fotografická snímka, pochádza z mesta Seattle. Je na nej zachytená skupinka zhruba 250 člennej skupiny japonských tanečníkov, ktorá sa účastní letného festivalu. V meste Seattle sa však prvý *o-bon odori* festival konal už v roku 1932, ktorý zorganizoval tamojší buddhistický kláštor.¹³¹

V priebehu storočí si tanec získal veľa priaznivcov aj spomedzi nebuddhistických rád a v roku 2004 sa na tanci *o-bon odori* v Kalifornii v meste San José zúčastnilo už viac ako 700 ľudí. V San José sa usporadúvajú tance v strede mesiacov júl a august. Presný dátum sa každý rok mení tak, aby dni *o-bon odori* vyšli na víkend okolo pätnásteho dňa v mesiaci.¹³²

V roku 2015 bol predstavený tanec *awa odori* vo Francúzku. Bolo to oficiálne prvý krát v histórii, kedy sa predstavil *awa odori* v Európe. Trval dva dni. Podnet na jeho zorganizovanie v Paríži bol iniciovaný na francúzskej ambasáde v Japonsku dvoma žurnalistami, Regis Arnaudom a Takao Tošikawom. Festival sa nekonal v uliciach mesta, ako je zaužívané v Japonsku, ale bol situovaný na parížskom námestí Place des Vosges¹³³ a v jeho blízkom okolí. V roku 2015 zožal festival veľký úspech a organizátori pripravujú jeho druhé pokračovanie v Paríži aj v roku 2016.¹³⁴

---

¹²⁹ MELTON, J. Gordon. *Religious celebrations: an encyclopedia of holidays, festivals, solemn observances, and spiritual commemorations*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2011. ISBN 9781598842067, s. 656

¹³⁰ LITTLE TOKYO HISTORICAL SOCIETY. *Los Angeles's Little Tokyo*. Charleston, S.C.: Arcadia Pub, 2010. ISBN 9780738581460, s. 49

¹³¹ Dancers at Bon Odori festival, Seattle, August 1, 1959. *MOHAI: Museum Of History and Industry* [online]. Seattle: CONTENTdm [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: <http://digitalcollections.lib.washington.edu/cdm/ref/collection/imlsmohai/id/1424>

¹³² NAKAO, Annie. Japanese Americans keeping Obon tradition alive. In: *SFGATE* [online]. Hearst Communications, 2005 [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.sfgate.com/news/article/Japanese-Americans-keeping-Obon-tradition-alive-2623754.php>

¹³³ V slovenčine „Vogézske námestie“.

¹³⁴ AOTA, Hideki. Awa odori honban, Pari-kko mo „yattosā“ bōju hiroba. In: *Asahi Shinbun: Digital* [online]. The Asahi Shinbun, 2015 [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: <http://www.asahi.com/articles/photo/AS20151003001429.html>

13 Záver

Cieľom tejto práce bolo predstaviť tance *o-bon odori* a poukázať na ich hodnotu ako na nehmotné kultúrne dedičstvo. Za cieľ som si nekládla predstavenie všetkých tancov *o-bon odori*, a preto som vybrala len dva najznámejšie, a to *awa odori* a *gudžo odori*.

Na začiatku práce som pre lepšie uvedenie čitateľa do problematiky *o-bon odori* načrtla historické pozadie tancov *nembucu odori* a *furjú odori*, ktoré boli predchodcami *o-bon odori* a dodnes sú viditeľné ich spoločné črty. Tance *o-bon odori* prešli v priebehu storočí mnohými zmenami. Obdobie ich rozkvetu vystriedalo obdobie, stagnácie a úplného zrušenia, za ktorými stáli nepriaznivé zásahy zo strany japonského štátu. Tradícia týchto tancov, bola však natoľko hlboko vrytá do povedomia ľudu, že aj napriek zlým faktorom, sa tance zachovali vo svojej pôvodnej podobe až do dnes. Mnohé sa však vplyvom modernizácie pretvorili. Najväčšie zmeny nastali prijatím solárneho kalendára. Kedy sa výrazne zmenili dátumy tanečných festivalov. Tu sa však v niektorých lokalitách Japonska prejavil rešpekt k tradíciám a dátumy osláv sa naďalej riadili pôvodným lunárnym kalendárom. V priebehu storočí sa festivaly, na ktorých sa tancovali *o-bon odori* rozrastali a spolu s narastajúcim počtom účastníkov sa presúvali od nádvorí buddhistických kláštorov do centier miest, do ulíc a nakoniec na veľké priestranstvá ako sú ihriská, či námestia.

V práci som rozdelila tance *o-bon odori* na dve skupiny, podľa miesta, kde sa prevádzajú a podľa usporiadania tanečníkov. Z každej skupiny som vybrala jedného hlavného predstaviteľa a popísala som jeho charakteristické črty v oblasti hudby, odevov, tanca a organizáciu tanečného festivalu, ktorého je súčasťou. V závere práce som zhrnula spôsoby, ktorými sa Japonsko snaží zachovávať a ďalej rozvíjať tance *o-bon odori*.

Tance *o-bon odori* sú už stáročia neoddeliteľnou súčasťou spoločenského života obyčajných ľudí v Japonsku. Dnešná podoba týchto tancov je výsledkom mentality a tvorivosti národa v priebehu storočí. O tom, či sa tradičná podoba *o-bon odori* v budúcnosti zachová, alebo zanikne, závisí hlavne od záujmu ľudí o jej praktizovanie.

Resumé

The thesis deals with the traditional Japan dances O-bon odori. Its first part presents the causes of the different dates of O-bon feast. It further describes historical and legendary origin of O-bon odori. In this section, two forerunners of O-bon odori are also described; Nembucu odori and Furjú odori.

The thesis examines the period when these two feasts mingled and started to be further practised under the name O-bon odori. The following section describes traditional, as well as contemporary music on the dance festivals, the attire, and dance steps of some of the popular dances from O-bon odori field.

The last part of the thesis describes the maintenance of O-bon odori abroad, whilst the last chapter deals with the means of preservation and continuation of this dance tradition.

14 Zoznam literatúry

Primárna literatúra

- TSUTOMU, Takeuchi. *Bon'odoriuta: odorinenbutsu kara awaodori made*. Tōkyō: Hon'amishoten, 2014, 497 s. ISBN 978-477-6810-803.

Sekundárna literatúra

- ARIZPE S., LOURDES, Arizpe S., Lourdes a Cristina AMESCUA CHÁVEZ. *Anthropological perspectives on intangible cultural heritage*. SpringerBriefs in environment, security, development and peace. 141 s.
- BOHÁČKOVÁ, Libuše a Vlasta WINKELHÖFEROVÁ. *Vějíř a meč: kapitoly z dějin japonské kultury*. Praha: Panorama, 1987. Stopy, fakta, svědectví (Panorama), 392 s.
- CLEARY, J. *Apocryphal Scriptures*. Berkeley, Calif.: Numata Center for Buddhist Translation and Research, 2005, 158 s. ISBN 18-864-3929-X.
- DAVID W. HUGHES. *Traditional folk song in modern Japan: sources, sentiment and society*. Folkestone: Global Oriental, 2008, 395 s. ISBN 190524665X.
- HORI, Ichiro, KITAGAWA, Joseph Mitsuo a MILLER, Alan. (eds.). *Folk religion in Japan: continuity and change*. Pbk. ed. Chicago: University of Chicago Press, 1974. Haskell lectures on history of religions, new ser., no. 1, 278 s. ISBN 0-226-35334-6.
- HOWARD, Keith. *Music as intangible cultural heritage: policy, ideology, and practice in the preservation of East Asian traditions*. Burlington, Vt.: Ashgate, c2012, 292 s. ISBN 1409439070.
- KREINER, Josef., MÖHWALD Ulrich. a ÖLSCHLEGER, Hans-Dieter. *Modern Japanese society*. Boston: Brill, 2004. Handbuch der Orientalistik, 9. Bd, 574 s. ISBN 9004105166.
- KTSUYAMA, Junichi. *Nihon no bon odori shuu* [príloha CD]. JAPAN: Nippon Columbia, ©2012, 49 s.
- LANCASHIRE, Terence A. *An introduction to Japanese folk performing arts*. Farnham, Surrey: Ashgate, c2011. SOAS musicology series, 262 s. ISBN 978-1-4094-3134-3.
- LITTLE TOKYO HISTORICAL SOCIETY. *Los Angeles's Little Tokyo*. Charleston, S.C: Arcadia Pub, 2010, 128 s. ISBN 9780738581460, s. 49

- LEITER, Samuel L. *A kabuki reader: history and performance*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe, c2002, 462 s. ISBN 0765607050.
- MATSUE, Jennifer Milioto. *Focus: music in contemporary Japan*. Abingdon, Oxon: Routledge, 2016. Focus on world music. 306 s. ISBN 9781138791404
- MELTON, J. Gordon. *Religious celebrations: an encyclopedia of holidays, festivals, solemn observances, and spiritual commemorations*. Santa Barbara, Calif.: ABC-CLIO, c2011. 1036 s. ISBN 9781598842067.
- MINAMI, Kazuhide, TOMINAGA, Masahiro a IZUMI, Masao. *Awa odori hon*. Sarugakusha, 2006, 159 s. ISBN 978-4990362706.
- MITSUI, Tōru a Shūhei HOSOKAWA. *Karaoke around the world: global technology, local singing*. New York: Routledge, 1998, 224 s. ISBN 0415163714.
- NAKAMOTO, Jack. *Jacks japonica*. S.l.: Xlibris Corp, 2011, 262s. ISBN 14-568-5509-3.
- NAMKOONG, Joan. *Family traditions in Hawai'i: birthday, marriage, funeral, and cultural customs in Hawai'i*. Honolulu, Hawai'i: Bess Press, 2004, 109 s. ISBN 1573062278.
- PETRILLO, Valerie. *A kid's guide to Asian American history: more than 70 activities*. 1st ed. Chicago, Ill.: Chicago Review Press, c2007, 244 ISBN 1556526342.
- REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000, 480 s. Dějiny států. ISBN 80-7106-391-6.
- WILLIAM P. MALM. *Traditional Japanese music and musical instruments*. New ed. Tokyo [u.a.]: Kodansha Internat, 2000, 356 s. ISBN 4770023952.

Internetové zdroje

- About us. *Far Side Music: Celebrating 20 years of Supplying the West with the best of the East* [online]. FAR SIDE MUSIC, c2013-2016 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z: http://www.farsidemusic.com/acatalog/About_Us.html
- AOTA, Hideki. Awa odori honban, Pari-kko mo „yattosā“ bōju hiroba. In: *Asahi Shinbun*: Digital [online]. The Asahi Shimbun, 2015 [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: <http://www.asahi.com/articles/photo/AS20151003001429.html>

- Bon'odori yōgo jiten. Bon'odori no sekai [online]. 2002 [cit. 2016-03-18].
Dostupné z: <http://www.bonodori.net/yougo/jiten.htm>
- Dancers at Bon Odori festival, Seattle, August 1, 1959. *MOHAI: Museum Of History and Industry* [online]. Seattle: CONTENTdm [cit. 2016-06-21].
Dostupné z:
<http://digitalcollections.lib.washington.edu/cdm/ref/collection/imlsmohai/id/1424>
- Gujo dance. In: *GIFU Travel Guide: Exploring the Center of Japan* [online]. Gifu Prefecture Tourism Federation [cit. 2016-06-20]. Dostupné z:
<http://travel.kankou-gifu.jp/en/see-and-do/15/>
- Gujo odori. *Gujo hachiman* [online]. 2015 [cit. 2016-06-18]. Dostupné z:
http://www.gujohachiman.com/kanko/odori_e.html
- JOHN SPACEY, John. 2016 Tokushima Awa Odori Guide. In: *Japan Talk* [online]. 2015 [cit. 2016-06-18]. Dostupné z: <http://www.japan-talk.com/jt/new/tokushima-awa-dance-festival>
- Jūyō mukei minzoku bunkazai: Gujō odori. In: *Kunishiteibunkazaitō* [online]. The Agency for Cultural Affairs, 2016 [cit. 2016-06-20]. Dostupné z:
<http://www.kunishitei.bunka.go.jp/bsys/maindetails.asp>
- NAKAO, Annie. Japanese Americans keeping Obon tradition alive. In: *SFGATE* [online]. Hearst Communications, 2005 [cit. 2016-06-19].
Dostupné z: <http://www.sfgate.com/news/article/Japanese-Americans-keeping-Obon-tradition-alive-2623754.php>
- HIRATA, Kijin. Yokohama no koko ga ki ni naru. In: *Hamareba* [online]. Hamareba, c2011 [cit. 2016-06-22]. Dostupné z:
http://hamarepo.com/story.php?page_no=1&story_id=354

- MORIARTY, Elisabeth. *Nembucu Odori* [online]. Boston University, 1976 [cit. 2016-06-13]. ISSN 1882–6865. Dostupné z: <https://nirc.nanzan-u.ac.jp/nfile/1035>
- NAKAO, Annie. Japanese Americans keeping Obon tradition alive. In: *SFGATE* [online]. Hearst Communications, 2005 [cit. 2016-06-19]. Dostupné z: <http://www.sfgate.com/news/article/Japanese-Americans-keeping-Obon-tradition-alive-2623754.php>
- Unesco. Nehmotné kultúrne dedičstvo [online]. [cit. 2016-04-23]. Dostupné z: <http://www.unesco.sk/>
- The Framework of Bon Dancing. *Bon odori: Bon odori no sekai* [online]. c2002 [cit. 2016-06-21]. Dostupné z: <http://www.bonodori.net/E/sekai/framework/framework3.htm>
- <http://www.city.tokushima.tokushima.jp/kankou/awaodori/niwakaren.html> [cit. 2016-06-20]
- <http://www.gujohachiman.com/> [cit. 2016-06-20].
- <http://ilovetokushima.com/?p=1247> [cit. 2016-06-18]
- <https://www.youtube.com/user/gujodotcom> [cit. 2016-06-20]
- <https://www.youtube.com/channel/UCIINjw-fbnzaToX4CmYWIIA> [cit. 2016-06-20].